

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

БЕКИРСКИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 71420/01 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

2 септември 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

21/02/2011 г.

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал.2, б. „в” от Конвенцията. Може да бъде обект на редакционни промени.

По делото на Бекирски срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Отделение, състоящо се от:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Председател*,

Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Гана Юдживска (Ganna Yudkivska), *съдии*,

Павлина Панова, *съдия за конкретното дело*,

и Стивън Филипс (Stephen Phillips), *Заместник-секретар на Отделението*,

Заседавайки при закрити врати на 6 юли 2010 година,

Се произнесоха със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№71420/01 г.) срещу Република България, подадена на 26 март 2001 г. пред Съда, на основание на Член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от трима български граждани – г-н Петър Христов Бекирски, г-жа Кате Димитрова Бекирска и г-жа Красимира Петрова Бекирска (“жалбоподателите”), които са родени съответно през 1947, 1949 и 1975 година. Първите двама жалбоподатели живеят в град Пловдив, докато третият жалбоподател пребивава в Канада.

2. Жалбоподателите са представлявани от г-жа Й. Вандова, адвокат, практикуващ в София.

3. Българското правителство („Правителството”) е представлявано от агента си г-жа М. Пашева от Министерство на правосъдието.

4. Жалбоподателите твърдят по-специално, че техният роднина г-н Христо Петров Бекирски („г-н Бекирски”) е починал в резултат на усложнения, причинени от множество травми, претърпани на 30 август 1996 г., когато той е бил в ръцете на полицията, от твърдяното малтретиране впоследствие и от твърдяната липса на адекватни медицински грижи. Жалбоподателите също така се оплакват, че властите не са провели своевременно, ефективно и безпристрастно разследване или не са повдигнали обвинения срещу извършителите за малтретирането и последвалата смърт на г-н Бекирски.

5. На 2 септември 2005 г. Съдът решава да изпрати уведомление за жалбата до правителството. Съгласно Член 29 от Конвенцията Съдът

решава да разгледа жалбата по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

6. Г-жа Калайджиева, в качеството си на съдия, избран по отношение на България, си прави отвод и се оттегля от заседаване по делото. На 30 януари 2009 година правителството назначава вместо нея г-жа Павлина Панова, в качеството ѝ на съдия за конкретното дело (Член 27, алинея 2 от Конвенцията и Член 29, алинея 1 от Правилника на Съда, в редакцията, която е в сила по това време).

7. Междувременно, на 11 юли 2006 г., жалбоподателите уведомяват Съда, че биха искали да представят допълнителни становища в открито съдебно заседание, ако Съдът реши да изиска такива становища преди да вземе решение относно допустимостта на жалбата. Съдът обаче, съгласно Член 54, алинея 3 от Правилника на Съда, взема решение да не провежда заседание по допустимостта и основателността на горната жалба.

ПО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

8. Г-н Петър Христов Бекирски („първият жалбоподател”) и г-жа Кате Димитрова Бекирска („вторият жалбоподател”) са родителите на г-н Бекирски, а г-жа Красимира Петрова Бекирска („третият жалбоподател”) е негова сестра. Г-н Бекирски е роден през 1972 г. и е бил на двадесет и четири години по време на събитията.

A. Наказателното производство срещу г-н Бекирски

9. През месец май 1996 г. е било образувано наказателно производство по отношение на дейността на така наречената Коматевска банда, на която г-н Бекирски и пет други лица, включително и първият жалбоподател, се твърди, че са били членове. Провеждало се е разследване във връзка с няколко убийства и въоръжени грабежи.

10. На 13 май 1996 г. г-н Бекирски бил обвинен в умишлено убийство (Член 115 от Наказателния кодекс от 1968 г.) и бил задържан в предварителния арест.

11. Г-н Бекирски бил задържан в ареста на Пловдивската районна следствена служба („ареста”), който се намирал на шести и седми етаж на сградата, в която се помещавало и Четвърто районно полицейско управление – Пловдив. Съответно имало охрана на две места – служители, разположени на шестия или седмия етаж на следствения

арест, и други, намиращи се на приземния етаж, които отговаряли за целия полицейски участък. Освен това имало и метална врата, която ограничавала достъпа до етажите на ареста.

12. Първоначално г-н Бекирски бил държан в килия № 5 на седмия етаж, заедно с друг задържан, чиято помощ той се опитал да привлече в опит за бягство. В резултат на това на 7 август 1996 г. г-н Бекирски бил преместен и настанен сам в килия № 14 на същия етаж.

13. Междувременно на 9 юли 1996 г. първият жалбоподател бил задържан в хода на същото наказателно производство. Той също се намирал в ареста на 30 август 1996 г., когато описаните по-долу събития са се състояли.

Б. Събитията от 30 август 1996 година

14. Около 19:00 часа на 30 август 1996 г., докато задържаните вечеряли, г-н Бекирски, както се твърди, се опитал да избяга.

15. Използвайки подострена дръжка на дървена лъжица като импровизирано оръжие, г-н Бекирски нападнал, и както изглежда ранил двама полицейски служители, които били на смяна – най-напред С. Г. и след това Г. Г. С. Г. бил ранен и получил няколко порезни рани в областта на лявото око, а Г. Г. бил намушкан в лявото око. Последният впоследствие загубил зрението на лявото си око. Като взел Г. Г. за заложник и заплашил да го промуши в областта на шията с импровизираното оръжие, г-н Бекирски, както се твърди, се опитал да напусне ареста.

16. Възползвайки се от временно разсейване на г-н Бекирски, Г. Г. избил импровизираното оръжието от ръката му и се отдалечил. Последвала схватка между г-н Бекирски и около трима или четирима полицейски служители, сред които Г. П., Н. С. и Б. З. Полицейските служители ритали, удряли с юмруци и използвали палки по време на схватката, която продължила пет до десет минути. По време на борбата г-н Бекирски и някои или всички от полицейските служители паднали по стълбите между седмия и шестия етаж. Накрая г-н Бекирски бил заловен и му били поставени белезници.

17. Първият жалбоподател твърди, че той и другите задържани лица чули писъците и виковете, които придружавали залавянето на сина му. Някои от тези свидетели по-късно дали показания пред разследващите органи (виж част Г по-долу).

1. Доклад от първата медицинска експертиза на г-н Бекирски – №1220/96 година

18. Около 21:00 часа на същия ден г-н Бекирски бил прегледан от лекаря И. Д., който ръководел Катедрата по съдебна медицина в Медицинския университет в град Пловдив („Университета”).

19. В доклада от медицинската експертиза №1220/96 г. („първата медицинска експертиза”) той описал инцидента от същата вечер и общото състояние на г-н Бекирски, както следва:

„[Г-н Бекирски] ранил двама души от ареста с помощта на подострена дръжка на дървена лъжица[.] Последвало сбиване между него и служителите от ареста, [при което] била употребена сила за усмиряването [му]. По време на боричкането те паднали по стълбите. [Г-н Бекирски] посочва, че не си спомня нищо.

... [Г-н Бекирски е] отзивчив, правилно отговаря на поставените въпроси (име, адрес, възраст), но не помни какво се е случило с него. [Той] не отправя никакви конкретни оплаквания.”

6. Нараняванията, които е претърпял г-н Бекирски, са описани, както следва:

„Глава – ... [до левия клепач има] овална област с размери 3 на 3 см с подуване на кожата и синьо-червеникаво натъртване... [на челото над носа има] рана с дължина 3 см [показваща признаци на] прясно кървене. ... [от дясната страна на лицето има] област с размери 10 на 3 см с леко подуване на кожата и червеникаво натъртване. ... [под левия клепач има] червеникаво натъртване с размери 4 на 2 см... в десния ъгъл на устата... има област с размери 4 на 4 см, в която има множество... разрези с дължина 1 см. ...

Шия и гърди – ... има овално червеникаво натъртване с размери 4 на 4 см. ... червеникаво натъртване с размери 4 на 3 см. ... на [горната лява част на] гърба [има] овално охлузване с [различно] оцветяване и размери 30 на 25 см. ... в средата [на което има] две тъмно червени линии [с размери] 8 на 3 см. ... на [горната дясна страна на] гърба [има] овално натъртване също с [различно] оцветяване и размери 25 на 15 см. ... в средата [на] което също има две тъмно червени линии [с размери] 10 на 3 см. ...

Корем – ... [от дясната страна има] овално тъмно червеникаво натъртване с размери 5 на 4 см. ... [от лявата страна има] синьо-червеникаво натъртване с размери 12 на 8 см. ... [и под него] овално тъмно червеникаво натъртване с размери 5 на 8 см. ...

Крайници – ... [на дясната плешка има] овално червено натъртване с размери 10 на 6 см. ... [на дясната подмишница има три] овални синьо-червеникави натъртвания с размери 1,5 на 1,5 см, заобиколени от светло синьо-червеникава област с размери 5 на 5 см. ... [на лявата подмишница има] овални синьо-червеникави натъртвания с размери 1,5 на 1,5 см, заобиколени от светло синьо-червеникава област с размери 4 на 4 см. ... по-тъмно червено натъртване с размери 12 на 8 см. ... [и] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 6 на 6 см... [в областта на дясната подмишницата има три] овални синьо-червеникави натъртвания [с размери]... 4 на 4 см, 4 на 3 см [и] 4 на 3 см... [и] ожулено място с размери 6 см. на 1,5 см. ... [на дясното рамо и областта на подмишницата има] овално тъмно червеникаво натъртване с размери 10 на 6 см. ... [на лявото рамо и областта на подмишницата има] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 10 на 8 см. ... [на лявото бедро има] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 8 на 8 см. ... светло синьо-червеникаво натъртване с размери 12 на 12 см... в средата [на което има] две тъмночервени [линии с размери] 8 на 3 см... [и] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 8 на 8 см. ... [на дясното бедро има] овално червено натъртване с размери 6 на 6 см...

[и] овално по-светло синьо-червеникаво натъртване с размери 18 на 18 см. ... [под дясното коляно има] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 5 на 5 см. ... [на дясното бедро има] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 10 на 10 см... овално синьо-червеникаво натъртване с размери 6 на 8 см... [и] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 8 на 8 см. ... [на лявото бедро има] овално синьо-червеникаво натъртване с размери 6 на 8 см. ...”

7. Докладът от първата медицинска експертиза заключава, както следва:

„По време на прегледа на г-н Бекирски [аз] установих прорезна рана на челото [му], многобройни натъртвания по кожата в областта на главата, гърдите, корема, ръцете и краката, охлузване на кожата на предната част на дясната [му] подмишница. Тези наранявания са причинени от твърд тъп предмет и е възможно да са били нанесени по времето, посочено [от разследващите органи].

Причиненото влошаване на здравословното [му] състояние не представлява [тежка или средна телесна повреда по смисъла на] Наказателния кодекс.”

22. Г-н Бекирски не е получил незабавно медицинско лечение за раните си.

23. Правителството твърди, че на неуточнена дата са били образувани още две наказателни производства срещу г-н Бекирски за опит за убийство на длъжностно лице и за опит за бягство от ареста, но не са представени документи в подкрепа на тези твърденията.

*2. Медицинският доклад за дежурния полицейски служител Г. П.
– №1221/96 година*

8. В 21:30 часа на 30 август 1996 г. лекарят И. Д. прегледал дежурния полицейски служител Г. П., чиито оплаквания били, че е удрял и ритан, докато е усмирявал задържано лице. Докладът описва, наред с другото, претърпяните от дежурния служител наранявания, както следва:

„Крайници – ... в областта на дясната подмишница ... има овално червеникаво натъртване с размери 4 на 4 см. ... на ... дясното бедро ... има овално по-светло синьо-червеникаво натъртване с размери 4 на 3 см.”

9. Медицинският доклад за дежурния полицейски служител Г. П. заключава, както следва:

“При прегледа на [дежурния служител Г. П.] е установено нараняване и натъртване ... в областта на дясната подмишница и дясното бедро. Нараняванията са били причинени от твърд тъп предмет и е възможно да са били нанесени по начина, описан [от дежурния служител Г. П.].

[Нараняванията] са причинили болки и страдания.”

3. Доклад от медицинската експертиза на дежурния полицейски служител Н. С. – №1222/96 година

26. В 22:00 часа на 30 август 1996 г. лекарят И. Д. прегледал също и дежурния полицейски служител Н. С., чиито оплаквания били, че дясната му длан била контузена, докато е усмирявал задържано лице. Докладът описва претърпяното от дежурния служител нараняване, както следва:

„Крайници – зоната на петата кост на дясната длан, основно отстрани, е болезнена при допир в област с размери 4 на 3 см. и се вижда леко подуване на кожата.”

10. Докладът от медицинската експертиза на дежурния полицейски служител Н. С. заключава, както следва:

“При прегледа на [дежурния служител Н. С.] е установено нараняване под формата на подуване в областта на петата кост на дясната длан. Това нараняване е било причинено от твърд тъп предмет и е възможно да е нанесено по начина, описан [от дежурния служител Н. С.].

[Нараняването] е причинило болки и страдания.”

В. Твърденията за малтретиране след 30 август 1996 година, здравословното състояние и смъртта на г-н Бекирски

28. Жалбоподателите твърдят, че в дните след събитията от 30 август 1996 г. г-н Бекирски е бил системно малтретиран и бит от полицаи в ареста. Това се оспорва от правителството. Малтретирането и твърдените побои продължавали ден и нощ в продължение на няколко дни. Побоите били чути, както от първия жалбоподател, така и от други задържани лица, които по-късно дали показания пред разследващите органи (виж част Г по-долу).

29. След като г-н Бекирски се оплакал, че има болки, на 2 и 5 септември 1996 г., докато бил в ареста, той бил прегледан от фелдшер. Били му предписани болкоуспокояващи.

30. Междувременно на 4 септември 1996 г. прокурор от Пловдивската окръжна прокуратура посетил ареста, за да провери дали полицията старателно разследва наказателните дела на задържаните там лица. По време на посещението си прокурорът разговарял с няколко задържани лица и отбелязал техните оплаквания във връзка с движението по техните дела. Един от задържаните, с които разговарял, бил г-н Бекирски, който му казал, че няма оплаквания, че не знае защо е задържан, и че е невинен. Във връзка с посещението си прокурорът изготвил доклад с дата 6 септември 1996 г.

31. На 6 септември 1996 г. г-н Бекирски се оплакал от болки в корема. Било установено, че кръвното му налягане е извън нормата, така че той бил отведен в Първа окръжна болница. Лицата, които го

придружавали, информирали медицинския персонал, че г-н Бекирски е претърпял наранявания (натъртвания и ожулвания), след като е нападнал полицейски служител.

32. Имало подозрения, че г-н Бекирски има спукване на далака или вътрешен кръвоизлив, така че на същия ден била извършена стомашна операция и трахеотомия. Въпреки това, след като отворили коремната кухина, хирурзите не могли да намерят никакви разкъсвания на вътрешни органи или кръвоизливи.

33. След това здравословното състояние на г-н Бекирски продължило да бъде нестабилно и той останал в болницата. През следващия ден и половина той бил оставен под лекарско наблюдение, бил посетен от медицински персонал на няколко пъти и му били предписани различни лекарства и лечение.

34. Вечерта на 7 септември 1996 г. здравословното му състояние се влошило. Въпреки смяната на лекарствата и присъствието на лекар-специалист, г-н Бекирски починал в 07:20 часа на 8 септември 1996 г.

35. Жалбоподателите твърдят, че нито те, нито адвокатът на г-н Бекирски са били уведомени за влошеното здравословно състояние на г-н Бекирски в периода между 30 август и 8 септември 1996 г. Това не е изрично оспорено от правителството. Жалбоподателите твърдят също така, че са научили за смъртта на г-н Бекирски от медиите и не са получили тялото му в продължение на почти месец.

Докладът от аутопсията №364/96 година

36. На 9 септември 1996 г. била извършена аутопсия със задача да определи причината за смъртта на г-н Бекирски и да посочи какви наранявания е претърпял преди смъртта си, включително как и кога са били нанесени те. Екипът, който извършил аутопсията, бил ръководен от лекаря И. Д., подпомаган от двама асистенти от университета.

37. Докладът от аутопсията описва подробно състоянието на тялото на г-н Бекирски и извършените прегледи и изследвания. По отношение на установените наранявания, заключенията са описани, наред с другото, както следва:

„Глава – ... 3 см над основата на носа ... има вертикална рана с размер 3 см, покрита със суха, кафява коричка ... Има овално синьо-червеникаво натъртване с размер 3 на 3 см по кожата на предната част на ушната мида на дясното ухо. Кожата на цялата ушна мида на дясното ухо е натъртена ... Кожата зад ушната мида на дясното ухо е натъртена в област с размер 5 на 3 см, която се свързва с натъртване на кожата на ушната мида на дясното ухо. ...

Шия и гърди – ... Налице е натъртване на кожата с размер 40 на 26 см на [горната лява част на] гърба ... натъртването е неравномерно ... [и има области] с по-интензивна линейна форма натъртване ... с размери 10 на 3 см. Има натъртване на кожата с размер 38 на 25 см на [горната дясна страна на] гърба ... Това натъртване също е неравномерно ... В областта на [горната лява част на] гърба, където има по-интензивно натъртване, ... на някои места липсва

епидермис в област с приблизителни размери 10 на 3 см [и] има червена тъкан, [която е] влажна, прясна [и не е] покрита с коричка ... Около двете ... подмишници има натъртвания с размер 30 на 20 см ... от дясната страна и натъртвания с размер 25 на 20 см от лявата страна. ... По кожата на дясната страна на гърдите ... има натъртване с размер 25 на 25 см. ...

Корем – ... над пъпа има вертикален хирургически белег като шев с размер 18 см. ... От лявата страна, над тазобедрената става, има натъртване ... с размер 48 на 25 см, което е неравномерно, защото има [три] области с по-интензивно натъртване и оцветяване [както следва] – в близост до хълбока с размер 8 на 8 см, към стомаха линия с размер 12 на 10 см и [друга] под нея, продължаваща към гениталиите с размер 12 на 10 см. ... На десния хълбок има натъртване с размер 8 на 6 см. ... От нея започва [друго натъртване] към страната на седалището ... с размер 12 на 8 см. ...

Крайници – ... Кожата на двете части на седалището е натъртена и неравномерна ... защото има области с по-интензивно натъртване и оцветяване. На лявата част на седалището има [две такива] области с размери, едната 14 на 10 см ... и другата с размер 8 на 5 см. ... На дясната част на седалището ... има [друга такава] област с размер 13 на 6 см, която също е неравномерна ... По кожата на дясната страна на половите органи има натъртвания с размери 8 на 6 см. ... Дясното бедро е почти напълно насинено и неравномерно [защото] има области с по-интензивно натъртване и оцветяване ... на предната и горна външна част с размер 15 на 8 см, на вътрешната горна част с размер 14 на 5 см, на задната част отстрани с размер 15 на 10 см и на задната долна част към колянната става с размер 15 на 5 см. ... От вътрешната страна на дясното коляно има натъртване ... с размери 8 на 4 см. Зад дясната колянна става има по-силно оцветено натъртване ... с размери 8 на 8 см. На вътрешната част от горната към средната страна на десния пищял има натъртване ... с размери 8 на 7 см ... натъртването на дясната пета е без видимо подуване ... Кожата на лявото бедро е натъртена [както следва]: в горната предна и странична част с размер 16 на 7 см, във вътрешната горна до средна част с размер 12 на 6-8 см, в областта зад лявата колянната става ... с размер 8 на 8 см. ... Върху кожата под лявата колянна става има натъртване ... с размер 7 на 3 см. От вътрешната средна част на пищяла има натъртване с размер 8 на 6 см. ... Кожата в областта на глезенната става, отзад на лявата пета [и] до пръстите на крака, има синьо-червеникаво натъртване без видимо подуване на кожата на петата. На челната страна на дясната подмишница, от предната част на дясната плешка, надолу към долната трета на мишницата, има вълнообразно натъртване с размер 23 на 7 см. ... От задната и вътрешна част на дясната подмишница, както и в областта на десния лакът и горната задна част на дясната предмишница, има натъртване с общ размер 33 на 10 см. ... на средната задна част на дясната предмишница, има натъртване с размер 10 на 7 см., по средата на което има вертикално охлузване с размер 6 на 1,5 см., покрито с жълто-кафеникава суха коричка. ... В областта на ставата на дясната китка има три разположени в права линия ожулвания едно над друго с размери 3 на 0,5 см, 4 на 0,5 см. и 3 на 1,5 см, покрити с жълто-кафеникава коричка. ... Кожата на задната част на дясната ръка е подута без видими травми. ... Кожата в областта на лявата подмишница има натъртвания почти навсякъде – отвътре, отзад и отстрани. ... В предната и вътрешно-странична област в средата на лявата предмишница има натъртване ... с размер 17 на 9 см. В областта на ставата на лявата китка има две разположени в права линия охлузвания с размери 1 на 0,5 см. и 5 на 0,5 см, покрити с жълто-кафява коричка. Кожата на задната част на лявата ръка е видимо подута. В областта на дясната лакътна става има овално охлузване с размер 2 на 2 см, покрито с

жълто-кафеникава коричка. От горната до средната предна част на дясното бедро има овално охлузване с размер 1 на 1 см, покрито с жълто-кафеникава коричка. В горната предна част на лявото бедро има две овални охлузвания едно до друго, всяко от тях с размер 2 на 0,5 см [и] покрити с жълто-кафеникава коричка.

Направени са разрези в областта на гърдите, седалището, горните и долните крайници, за да се изследва разположената отдолу мека тъкан. В областта на гърба е установено много интензивно и обширно натъртване на разположената отдолу мека тъкан, както и дълбоко кръвонасядане на мускулите в областта на двете плешки. Налице е фрактура на дясната плешка в основната част на лопатката и тесния ѝ участък. Фрактурата е с „Y-образна форма“, като двете горни секции са с дължина 5 см всеки, [долната] е с 3 см дължина и има прилежаща перпендикулярна фрактура на [долната] част, която е с дължина 2,5 см. Мускулите в областта на фрактурата на дясната плешка са натъртени. ... Тъканта в областта на двете глезенни стави и горната част на петите е също натъртена, но няма видим оток на меките тъкани. ...

... От дясната страна, следните ребра са счупени: 6-то, 7-мо, 8-мо и 10-то в тяхната средна [част] ... докато ребро 6 е счупено [също] на мястото, където то се свързва с гръдната кост ...”

11. Докладът от аутопсията резюмира констатациите, наред с другото, както следва:

„... многобройни натъртвания по кожата в областта на главата, гърдите, корема, горните и долните крайници, рана на челото, охлузвания на кожата по крайниците, четири счупени ребра от дясната [страна], фрактура на дясната плешка, контузии на мускулите около областите, в които кожата е била насинена, отчетлива мастна емболия на белите дробове, [спорадични] капки мазнина в мозъка и бъбреците, тежък [и] остър оток на белите дробове, подуване и разширяване на вътрешноалвеоларните стени, инфекциозни изменения на белите дробове – бронхит, бронхиолит, бронхопневмония ... кръвоизлив на алвеолите ... възпаление на плеврата на белите дробове, оток на мозъка ...”

12. Докладът от аутопсията заключава, че:

„Непосредствената причина за смъртта [на г-н Бекирски е] е остра сърдечна и белодробна недостатъчност в резултат на масивен оток и инфекциозни изменения на белите дробове. Смъртта е причинена също от хипоксия (недостиг на кислород) на тялото от остра анемия, причинени от вътрешен кръвоизлив в меките тъкани – под кожата и в мускулите, както и морфологични изменения на белите дробове, което най-вероятно е довело до остра белодробна недостатъчност. Описаните по-горе изменения са резултат от нараняванията, установени по тялото [на г-н Бекирски] – травма на гърдите с фрактура на ребра, фрактура на дясната плешка, контузия на гръдните мускули, както и кръвонасядане на меките тъкани в други части на тялото му. Смъртта е причинена от различни, доста сложни и взаимосвързани инфекциозни процеси и механизми, които, за да бъдат изяснени, изискват допълнителни данни, свидетелски показания, данни от медицинските прегледи [на г-н Бекирски], историята на заболяването му и други данни.

Като цяло, нараняванията са причинени от твърд тѣп предмет.

Уврежданията, свързани с кръвонасядане на кожата и меките тъкани под нея, както и инфекциозните изменения в белите дробове, датират от преди ... пет до седем дни.”

Г. Разследването на смъртта на г-н Бекирски

40. Предварителното разследване на смъртта на г-н Бекирски е образувано на 8 септември 1996 г. срещу неизвестен извършител. Разследването е възложено на Районна следствена служба – Пловдив, която е органът, отговарящ за ареста, в който г-н Бекирски е бил задържан, и в който са се състояли събитията от 30 август 1996 г.

41. В писмо от 11 септември 1996 г. вторият жалбоподател се е оплакал до Пловдивската окръжна военна прокуратура, че предварителното разследване е възложено на Районна следствена служба – Пловдив, заради евентуалното участие на полицейски служители от тази служба в смъртта на сина му. В отговор на писмото не са били предприети никакви действия.

1. Докладът от медицинската експертиза на дежурните служители – №262/96 година.

42. На неуточнена дата през месец септември 1996 г. е изготвен медицински доклад, чиято цел е да се установят нараняванията, претърпени от дежурните полицейски служители С. Г. и Г. Г. и да се определи дали използваното оръжие е могло да бъде животозастрашаващо.

43. Докладът от медицинската експертиза №262/96 г. („Медицинският доклад на дежурните служители”) е изготвен от лекаря И. Д. по някое време през месец септември 1996 г., въз основа на съществуващите писмени доказателства.

44. По отношение на събитията от 30 август 1996 г., медицинският доклад на дежурните служители съдържа следните извадки от показанията, дадени от различни дежурни служители в хода на предварителното разследване:

„[Дежурен служител] С. Г. (жертвата) [-] „... около 19:00 часа ... изведнъж нещо ме удари в лявото око ... Не можех да виждам от кръвта ... ето защо побягнах [надолу] по стълбите до 6-ия етаж, където се намира стаята на дежурните служители ... на горния етаж [г-н] Бекирски крещеше на колегите ми да не се качват и да хвърлят оръжията си ... Чух писъци и шум от падащи тела, и когато излязох на площадката, няколко колеги се боричкаха с [г-н] Бекирски докато накрая го закопчаха с белезници ...”

[дежурен служител] Г. Г. (жертвата) [-] „... около 19:00 часа ... [С. Г.] изкрещя ... аз отидох и видях, че [г-н] Бекирски го е нападнал. В този момент [г-н] Бекирски се обърна към мен ... той се хвърли напред ... Усетих, че той ме удари с нещо остро в лявото око, което ме заболя и започна да кърви и той започва да се боричка с мен ... аз оказах съпротива ... тогава видях, че в дясната си ръка

държи дървена лъжица. Предната част на лъжица беше в дланта му и дръжката стърчеше напред между пръстите му, така че той да може да намущква [с нея]. След това разбрах, че той ме наръга в окото с дървената лъжица ... Успях да го хвана за ръката и, използвайки сила, извих дясната му китка, той разтвори пръстите си, и когато му отнех лъжицата с другата си ръка, аз я хвърлих надолу по стълбите към шестия етаж ... Едва тогава успях да го отблъсна ... докато го отблъсках от себе си, той падна по стълбите към шестия етаж ... той можеше да ме убие, защото дръжката на лъжица беше подострена ...”

[дежурен служител] Г. П. [-] „... около 19:00 часа чух викове на площадката на 7-ия етаж ... Христо [Бекирски] беше застанал зад [Г. Г.], държейки го за гърлото с лявата си ръка. В дясната си ръка той държеше дървена лъжица с дръжка, сочеща към шията на [Г. Г.] ... той насочваше дръжката на дървената лъжица към окото [на Г. Г.] и след това към шията му ... той започна да се боричка с нас и всички ние тримата паднахме надолу по стълбите, където, заедно с Н. С., се опитахме да му извием ръцете, за да му сложим белезници ... Долу на 6-ия етаж [Б. З.] се присъедини към нас и едва с негова помощ успяхме да извием ръцете на Христо [Бекирски] към гърба му и [Б. З.] го закопча с белезници ...”

[дежурен служител] Б. З. [-] „... в коридора на 7-ия етаж [Г. Г.] и Христо Бекирски се караха. ... Христо [Бекирски] беше застанал зад [Г. Г.] и го държеше за гърлото с лявата си ръка, а в дясната си ръка държеше дървена лъжица ... с дръжка, сочеща първо към шията [на Г. Г.] и след това към едното от очите му ... в този момент Г. П. и Н. С. ... го сграбчиха, и тримата паднаха надолу по стълбите, като същевременно продължаваха да се боричкат ... Аз се присъединих към тях и притиснах Христо [Бекирски] надолу върху бетонния под и успях да му закопча белезници зад гърба, и това е начина, по който преодоляхме съпротивата му ...”

45. По отношение на физическото състояние на дежурните служители, докладът отбелязва, че дежурният служител С. Г. почти напълно се е възстановил от контузията си, като освен това прави следното заключение:

"[Дежурният служител] С. Г. беше ранен [в областта] на очната кухня на лявото му око [където имаше] разрез на кожата на горния клепач [и] синини и отоци на кожата на клепачите на лявото око. Нараняването, и по-специално прорезната рана, е била причинена от тъп твърд предмет с доловим ръб ...

Причиненото влошаване на здравето [му] не представлява [тежка или средна телесна повреда по смисъла] на Наказателния кодекс.”

46. В доклада се отбелязва също, че дежурният служител Г. Г. е претърпял операция и последващо лечение на нараняването, което е получил на лявото си око. По отношение на състоянието му се заключава, както следва:

"[Дежурният служител] Г. Г. е претърпял порязване на кожата на долния клепач на лявото око, натъртване на кожата на клепачите на лявото око, порязване и увреждане на очната кухня на лявото око и пълна загуба на зрението на лявото око. Тези наранявания са причинени от тъп твърд предмет с доловим ръб (върх) и е възможно, те да са причинени от дървената лъжица, която е представена като доказателствен материал, като раната [би могло да е

била] причинена чрез удар със заострената част (върха) на дръжката в окото на Г. Г.”

Увреждането на очната кухина на лявото му око е причинило трайна загуба на зрението на [това] око.”

47. Накрая, медицинският доклад на дежурния служител отбелязва, че дръжката на дървената лъжица, използвана от г-н Бекирски е била подострена, за да образува остър връх, позволявайки тя да бъде използвана като пронизващо оръжие. Той заключава, че предвид физическата сила на г-н Бекирски и начина, по който той е заплашил дежурния служител Г. Г. чрез насочване на подострената дръжка към шията му, и предвид факта, че в тази част на тялото има множество основни вени и артерии, оръжието е могло да бъде животозастрашаващо.

2. Доклад от втората медицинска експертиза на г-н Бекирски – №92/97 година.

48. На неуточнена дата Пловдивската окръжна следствена служба изготвила друг медицински доклад. Неговата задача била да се установи причината за смъртта на г-н Бекирски и нейната причинно-следствена връзка с нараняванията, които той е претърпял на 30 август 1996 г.

49. Медицинският доклад №92/97 г. („вторият медицински доклад”) бил изготвен на неуточнена дата от екип от петима лекари, на базата на съществуващите писмени доказателства. Екипът отново бил ръководен от лекаря И. Д. и всички други лекари работели в университета.

50. Екипът стигнал до сходни заключения с тези, съдържащи се в доклада от аутопсията по отношение на причината за смъртта, и че тя може да е резултат от травмите, получени на 30 август 1996 г.

51. По отношение на събитията от този ден, вторият медицински доклад съдържа следните извлечения от показанията, дадени от свидетелите в хода на предварителното разследване:

"[Дежурен служител] Б. З. [-] „... борбата на площадката на седмия етаж се състоеше до стълбите, водещи към [споменатия] етаж в резултат на голямата [сила] [на г-н] Бекирски ... в тази борба участваха много хора и не мога да кажа кой удари [г-н] Бекирски и къде ... Г-н Бекирски и тези, които се опитваха да го обуздаят се удряха [един друг] по ръцете, краката, коленете, и навсякъде, където можехме, така че самият [г-н] Бекирски... [беше] блъскан до стените, по стълбите, централните отоплителни тръби, рамката на решетката ... моят колега, [Н.] С., също [го] удряше с палка ... Мисля, че това продължи в течение на 5 до 10 минути ... В крайна сметка, след цялото препъване [и] удряне, ние успяхме да притиснем [г-н] Бекирски към земята ...”

[дежурен служител] Г. П. [-] „... той започна борба с нас, използвайки карате [техники] ... За да го овладеем, го ударихме и го ритнахме, а в случая на [нашия] колега, [Н.] С. – с използване на полицейска палка, но [г-н] Бекирски продължи да се съпротивлява със същата жестокост. Борбата продължи надолу по

стълбите, при което [г-н] Бекирски падна няколко пъти ... той удари гърба си в някакви тръби ... Успяхме да го притиснем на земята няколко пъти и [през това време] продължихме да го ритаме, да го държим на колене [и] го удряхме с палка, но той [отново] успяваше да се изправи и да се бори ... Всеки един от нас го удари през всяка част на тялото [му] и може би по главата с всичко, с което можахме – по краката, коленете, като го блъскахме и по други начини ...”

[дежурен служител] Н. С. [-] „... Той беше много агресивен и свиреп ... Борбата продължи надолу по стълбите към дежурната стая [на служителите от охраната]. Ние го удряхме с каквото имахме на разположение – ръце, крака [и] полицейска палка. Паднахме няколко пъти и се изправяхме в опитите си да го укротим ... той беше много пъргав и оказа съпротива ... Когато [г-н] Бекирски се претъркули надолу по стълбите към изхода ние се опитахме да се изравним с него, за да го укротим ...”

3. Първото прекратяване на предварителното производство

52. На 16 юни 1997 г. делото е прехвърлено към Пловдивската окръжна военна прокуратура.

53. С решение, постановено на неуточнена дата между 16 и 19 юни 1997 г., Пловдивската окръжна военна прокуратура прекратила предварителното производство. Въпреки, че сметнала смъртта на г-н Бекирски за причинена по небрежност, тя преценила, че това не е престъпление от общ характер, тъй като е резултат от действията на полицейските служители, действащи при самозащита на 30 август 1996 г.

54. На 24 юни 1997 г. вторият жалбоподател обжалвал постановлението за прекратяване на предварителното производство. Тя твърдяла, че силата, употребена срещу сина ѝ на 30 август 1996 г. е била прекомерна и направила възражение по отношение на факта, че всички медицински доклади са били изготвени с участието на лекаря И. Д.

55. На 23 септември 1997 г. прокурор от военната прокуратура намерил доказателства, че г-н Бекирски е бил подложен на системни побои повече от един път след събитията от 30 август 1996 г. Поради това той отменил постановлението от 19 юни 1997 г. за прекратяване на предварителното производство и върнал делото на Пловдивската окръжна военна прокуратура.

56. В хода на възобновеното разследване са били разпитани деветдесет и трима свидетели. Двадесет от тях били дежурни полицейски служители в ареста, докато останалите седемдесет и трима били задържани лица, които са били държани там между 30 август и 10 септември 1996 г.

57. На 13 април 1998 г. Пловдивската окръжна военна прокуратура спряла предварителното производство, поради необходимостта да се намерят и разпитат още няколко свидетели, които се считало, че имат жизненоважно значение за разследването.

13. Предварителното производство било възобновено на неизвестна дата.

4. Докладът от третата медицинска експертиза на г-н Бекирски – №151/99 година.

59. На неуточнена дата в хода на възобновеното разследване Пловдивската окръжна военна прокуратура изготвила друг медицински доклад със задача да установи а) причината за смъртта на г-н Бекирски, б) причината за нараняванията му, в) дали нараняванията, установени по време на аутопсията и другите медицински прегледи, са съществували на 4 и на 6 септември 1996 г. и г) кога са били причинени тези наранявания.

60. Медицинският доклад №151/99 г. („третият медицински доклад“) бил изготвен на неуточнена дата от екип от петима лекари на базата на съществуващите писмени доказателства. Екипът отново бил ръководен от лекаря И. Д., а останалите лекари всички работели в университета.

61. По отношение на събитията от 30 август 1996 г. докладът съдържа извлечения от повече от седемдесет свидетелски показания, получени в хода на предварителното производство от задържаните в следствения арест лица, които представят по противоречив начин посочените събития:

„[Първият жалбоподател -] „...беше 30 август 1996 г. около 18:00 часа ... след 20:00 часа чух виковете на сина ми. [Аз] разпознах гласа му ... Можеха да се чуят тъпи удари и виковете на сина ми ... Викове и воплите на сина ми, както и ударите продължиха до 22:00 часа на 30 август 1996 г. ... Това продължи вероятно до 1 или 2 часа след полунощ на 31 август 1996 г. ... на 31 август 1996 г. дойде новата смяна и те започнаха да бият сина ми ... На 1 септември 1996 г. побоят над сина ми продължи по абсолютно същия начин ... на 2 септември 1996 г. ... около [часа на] обяда и вечерята чувах виковете на сина ми, които тогава бяха нечовешки и наподобяваха на [умиращ] човек ... около обяд и вечерта чувах виковете на сина ми ...”

...

[задържаният С. Д. -] „... Аз чух само това. [Аз] не съм чул нищо друго след това. Не съм чул виковете и побои през следващите дни ...”

[задържаният Т. Д. -] „... през следващите 2-3 дни можеха да се чуят приглушени виковете отнякъде отдолу. Не съм чул никакви побои ...”

[задържаният П. З. -] „... няколко дни след инцидента ... можеше да се чуе тупкане ...”

[задържаният Б. В. -] „... Не съм чул за никакво насилие, което да е било упражнено по отношение на Христо Бекирски ...”

[задържаният В. В. -] „... след това всичко утихна ... после чух виковете на нападателя ... Не си спомням да съм чул звук от побой ...”

...

[задържаният А. Т. -] „... може би един час след това можеше да се чуе звукът от удари и викове ... това продължи около четири дни ...”

[задържаният Н. Са. -] „... може би след по-малко от половин час започнаха да се чуват крясъци ... Предположих, че бият [г-н] Бекирски, защото той крещеше много силно и също така можех да чуя удари от полицейска палка ...”

[задържаният А. И. -] „... човекът в килията беше бит в продължение на няколко дни ... пет или шест дни след инцидента всичко утихна ...”

...

[задържаният С. А. -] „... тези викове продължиха през цялата нощ [и аз] можех да чуя звук от побой ... тези звуци продължиха около един ден ... след това не съм чул викове или звуци от борба ...”

[задържаният А. Г. -] „... след инцидента не съм чул повече викове или звук от побой ...”

[задържаният И. Р. -] „... Мисля, че това продължи около два часа ... виковете идваха от долния етаж ...”

[задържаният В. Я. -] „... докато бях в ареста, не съм чул някой да е бит ...”

...

[задържаният С. В. -] „... прехвърлянето беше направено може би половин час след като настъпи суматохата. След прехвърлянето [в петък вечер, 30 август 1996 г.] до понеделник сутринта [2 септември 1996 г.] на редовни интервали можеха да се чуят приглушени викове, които мисля, че идваха от шестия етаж ... в понеделник, 2 септември 1996 г., всичко утихна ...”

[задържаният А. А. -] „... След това, през нощта и също в продължение на няколко дни – не мога да кажа колко точно – можеха да се чуят викове, писъци и побои ... след пет или шест дни всичко утихна ... Нямам представа какво е ставало ...”

...

[задържаният З. М. -] „... след това ситуацията се успокои ... Аз не знам какво се е случило ... лично аз не съм чул никакви викове или звуци, които са необичайни за [арест] ...”

[задържаният Я. Х. -] „... Не съм чул нищо след това. Ситуацията в [ареста] беше нормална...”

[задържаният Н. Х. -] „...чувах се побоища и викове ... това продължи известно време ... Това се повтори с идването на новата смяна ...”

[задържаният С. С. -] „... другият човек беше настанен в килия № 7 ... след това чух [дежурния] служител да крещи на човека в килия № 7 да се изправи, за да яде, но той каза, че не може ... Не знам дали след инцидента,[дежурните] служители са малтретирали този човек ... след няколко дни виковете спряха ...”

[задържаният С. Б. -] „... и те настаняха някого в килия № 7. От петък вечерта до пет или шест дни [по-късно] ... не съм чул този човек да е бил малтретиран от [дежурните] служители в [ареста] ...”

[задържаният З. З. -] „... освободиха килия № 7 и настаняха там лицето, което е оказало съпротива ...”

...

[задържаният С. К. -] „... ударите и виковете продължиха на интервали от по пет до десет минути през цялата нощ ... след това килия № 7 отново се отвори и се чуха [още] удари и викове...”

...

[задържаният К. Г. -] „... след известно време можеха да се чуят силни писъци и тъпи удари, от което стигнах до извода, че те бият лицето, което закопчаха с белезници ... Това продължи през цялата нощ в петък [30 август 1996 г.] до събота [31 август 1996 г.]. Побойте, ударите и виковете продължиха през следващите два до три дни, както през деня, така и през нощта ...”

...

[задържаният А. Я. -] „... след това [дежурните] служители започнаха да бият лицето в килията срещу нашата ... Можеха да се чуят викове и удари... побоят продължи почти през цялата нощ ... [дежурните] служители биеха този човек в продължение на три-четири дни ... неуморно през целия ден и през нощта, почти непрекъснато. Можех да направя разлика [между] ударите по тялото с [използване на] полицейска палка и [използването на] ботушите им [за да го ритат].”

...

[задържаният А. И. -] „... те настанаха някого в [съседната] килия. През нощта можеха да се чуят викове от килията, където настанаха това лице ... можеха ясно да се чуят звуци от полицейска палка, която удря човешко тяло ... Побойте и виковете продължиха четири или пет дни ... [След това] изведнъж всичко утихна ...”

[задържаният Д. Р. -] „... те отвориха килията и настанаха някого вътре. От време на време някой полицей отваряше вратата на килията и някой служител го удряше по главата с палка и той викаше ... През следващите дни никой не го е бил ... Този човек не е имал белези по лицето си, нито кръв ... По-късно разбрах, че съм бил транспортиран [в болницата] с [г-н] Бекирски. Той очевидно е останал в болницата, защото се върнах сам ...”

...

[задържаният С. Ге. -] „... за пет до десет минути можеха да се чуят нечий писъци ... след пет до десет минути всичко утихна и след няколко часа всичко се повтори отново ... Както казах, това продължи до сутринта в понеделник [2 септември 1996 г.] или вторник [трети] ...”

62. Откъси от показанията на няколко лекари, които са прегледали г-н Бекирски, също са цитирани в доклада. Всички те са потвърдили предишните си заключения, както са записани в съответните медицински доклади.

63. Откъси от показанията на двадесет служители от ареста, които са заявили, че г-н Бекирски никога не е бил измъчван от някой от тях, също се съдържат в доклада.

64. Констатациите и заключенията на различни други доклади, като например доклада от медицинската експертиза на дежурния служител, който е загубил зрението си, медицинските доклади за г-н Бекирски,

докладите от медицинските прегледи и от болничното лечение на г-н Бекирски, както и доклада от аутопсията, също са били разгледани от медицинската комисия.

65. По отношение на причината за смъртта, докладът заключава, подобно на доклада от аутопсията, че тя е била причинена в резултат на усложненията, произтекли от различни наранявания, установени по тялото. Освен това той посочва, че всички тези наранявания е възможно да са били причинени по време на инцидента на 30 август 1996 г., въпреки че някои от тях изглежда, че в момента на смъртта са били на пет до седем дни. В доклада се посочват също така и следните съображения:

„[медицинското] лечение на [г-н Бекирски] е извършено своевременно, правилно и в съответствие със [стандартите] на съвременната медицинска наука и практика, независимо от нежелания резултат – смъртта на г-н Бекирски.”

14. Що се отнася до противоречивите данни за събитията, медицинският доклад заключава, както следва:

“Твърденията на ... свидетелите, че [г-н Бекирски] е бил продължително бит в течение на няколко дни не се потвърждават от [доказателствата] и от нараняванията, установени по тялото на г-н Бекирски.”

67. Когато на 27 май 1999 г. жалбоподателите се запознали с резултатите от разследването, те поискали тялото на г-н Бекирски да бъде ексхумирано и да бъде извършена нова медицинска експертиза от независими медицински специалисти.

68. С решение от 2 юни 1999 г. искането на жалбоподателите било отхвърлено от следователя. Той постановил, че ексхумация на тялото не е оправдана, и че медицинският доклад е бил:

“извършен от специалисти, които нямат интерес от изхода на производството и няма основания да не се съгласи с който и да е от тях.”

5. Второто прекратяване на предварителното производство

69. С постановление от 9 юни 1999 г. Пловдивската окръжна военна прокуратура прекратила предварителното производство. Установено било, че при използването на сила за усмиряване на г-н Бекирски полицаите са действали при самозащита, и че никой от тях не е извършил никакви действия, които биха могли да бъдат квалифицирани като убийство. Пловдивската окръжна военна прокуратура не е идентифицирала нито един от служителите, които са участвали в усмиряването на г-н Бекирски на 30 август 1996 г., и не е оценила относимостта на свидетелските показания, в които се твърдяло, че той е бил малтретиран след тази дата. На 21 юни 1999 г. първият жалбоподател подал жалба срещу това постановление.

70. С постановление от 5 юли 1999 г. Военно-апелативната прокуратура отхвърлила жалбата. Тя сметнала, че не е било безспорно доказано, че някой е нанасял побой на г-н Бекирски след 30 август 1996 г., а всеки един от трите медицински доклада са стигнали до заключението, че е могло нараняванията му да са причинени само по време на инцидента от тази дата. На неуточнена дата първият жалбоподател подал жалба срещу това постановление.

71. С постановление от 30 септември 1999 г. Върховната касационна прокуратура отхвърлила жалбата на първия жалбоподател и потвърдила констатациите на по-долустоящите прокуратури. Тя също така посочила четирима дежурни служители, които са участвали в усмиряването на г-н Бекирски на 30 август 1996 г. По отношение на достоверността на показанията на другите задържани лица, свързани с твърдяното малтретиране след 30 август 1996 г., прокурорът ги счел за необосновани с оглед на заключенията на третия медицински доклад. На 15 октомври 1999 г. жалбоподателите подали жалба срещу това постановление пред Главна прокуратура.

72. Независимо от това, че е била адресирана до Главна прокуратура, на 27 октомври 1999 г. прокурор от Върховната касационна прокуратура отхвърлил жалбата на жалбоподателите, тъй като установил, че всички техни аргументи и оплаквания вече са били разгледани в обжалваните постановления.

73. В отговор на следваща жалба на жалбоподателите от неизвестна дата, Върховната касационна прокуратура с постановление от 22 март 2000 г. върнала делото с указания дежурният служител, който частично загубил зрението си, да бъде прегледан от офталмолог и да бъде назначена допълнителна медицинска експертиза, която да прецени дали всички наранявания на г-н Бекирски са били причинени на 30 август 1996 г. по начина, посочен от различни свидетели. Била изисквана също така и оценка на това дали г-н Бекирски е бил бит след 30 август 1996 г.

6. Докладът от четвъртата медицинска експертиза на г-н Бекирски – №192/2000 година

74. В хода на възобновеното производство, на неуточнена дата, Пловдивската окръжна военна прокуратура назначила друга медицинска експертиза със задача да установи а) датата или датите, на които претърпяните от г-н Бекирски нараняванията са били причинени, б) дали всички те е могло да са причинени по начина, посочен от свидетелите – дежурните служители Н. С., Г. П. и Б. З., в) дали е възможно г-н Бекирски да е бил бит след 30 август 1996 г. и г) да се отговори на въпросите, поставени от жалбоподателите в тяхната жалба.

75. Медицинският доклад №192/00 г. („четвъртият медицински доклад“) бил изготвен на неуточнена дата през месец май 2000 г. от екип от петима лекари на базата на съществуващите писмени доказателства. Екипът отново бил ръководен от лекаря И. Д., а всички останали лекари работели в университета.

76. Докладът потвърдил заключенията от предишните подобни доклади. Той сравнил нараняванията, претърпени от г-н Бекирски на 30 август 1996 г., и тези, които са били установени по тялото му при следващите прегледи, и установил, че те по същество са същите, като единствената разлика е тяхното естествено физиологично изменение във времето. Освен това той сметнал за логично и вероятно те да са били претърпени единствено по време на събитията от този ден. Накрая, потвърдил загубата на зрението на едното око на дежурния служител.

77. Когато на 1 юни 2000 г. жалбоподателите се запознали с резултатите от разследването, те за пореден път поискали тялото на г-н Бекирски да бъде ексхумирано и да бъде назначена нова медицинска експертиза от медицински специалисти в София.

78. С постановление от 6 юни 2000 г. исканията на жалбоподателите били отхвърлени от следователя. Той постановил, че ексхумация на тялото не е оправдана, и че медицинският доклад е бил:

“... изготвен от специалисти, които нямат интерес от изхода на производството и няма основания да не се съгласи с който и да е от тях.”

79. На 14 юни 2000 г. жалбоподателите обжалвали заключенията на следователя пред Върховната касационна прокуратура. Явно не са получили отговор, така че на 16 юли 2000 г. те подали втора жалба до Главната прокуратура. От нея също не бил получен отговор.

7. Третото прекратяване на предварителното производство

15. В същото време и независимо от горепосочените жалби, с постановление от 14 юни 2000 г. следователят предложил предварителното производство да бъде прекратено. Той разгледал доводите на жалбоподателя и заключил, че:

„... [дежурните] служители ..., в съответствие със задълженията им за охрана на килиите в ареста и за предотвратяване на бягство на задържани лица, са действали законосъобразно [и] при самозащита, при противодействие на незаконно поведение на [г-н Бекирски], [което] освен това е имало за цел да застраши живота и здравето на техния колега. При посочените обстоятелства, те са били длъжни да използват физическа сила и [полицейско] оборудване, и степента на противодействие е съответствала на степента и интензивността на атаката, извършена от г-н Бекирски срещу [дежурния служител]. Действията на [дежурните] служители не съставляват престъпление.”

81. На 21 юни 2000 г. Пловдивската военна прокуратура прекратила предварителното производство на споменатите по-горе основания,

което е било потвърдено от Военно-апелативната прокуратура на 26 юни 2000 г.

82. В допълнително постановление от 12 юли 2000 г. Военно-апелативната прокуратура изменила основанията за прекратяване на предварителното производство, както следва:

"негативният резултат – смъртта на [г-н Бекирски] – не е [наказуем], което се дължи на факта, че той се е опитвал да извърши престъплението [бягство от ареста] и е извършил престъплението [тежка и средна телесна повреда на двама дежурни служители]. Нараняванията на г-н Бекирски са нанесени, докато той е бил усмиряван и с цел да му попречат да извърши друго престъпление. Не е имало друг начин той да бъде укротен и степента на извършеното не надвишава необходимата и законосъобразна [степен на сила]."

83. Делото след това е изпратено на Военно-апелативния съд. На 24 юли 2000 г. в закрито заседание съдът потвърдил прекратяването на предварителното производство на основанията, посочени в постановлението на Военно-апелативната прокуратура от 12 юли 2000 г. Също така установил, че:

„По делото също така е събрана и информация, че след инцидента и последвалото задържане на г-н Бекирски на 30 август 1996 г. до [изпращането му] в болница на 6 септември 1996 г., [някои] неидентифицирани лица може да са [му] нанесли множество допълнителни наранявания – другите задържани лица са чули стонове и стенания от килията, където той е бил държан. Независимо от [проведените] разпити на персонала в ареста и лицата, задържани там по това време, не са били установени недвусмислени факти, че са възникнали такива събития ...”

16. В допълнение той заключил, че:

„Необходимата степен [на сила], която е била изискуема за [усмиряването] на г-н Бекирски не е била надхвърлена, защото те не са могли да [го направят по друг начин] с оглед на конкретните обстоятелства (крещяш диво, агресивен, задържан за тежки умишлени престъпления, извършил престъпления срещу двама от дежурните служители, опитващ се да избяга, малко пространство, лошо осветени стълби).

С оглед на описаните [по-горе] събития, действията, предприети от старши сержанти Г. П., Б. З. и Н. С. на 30 август 1996 г. за усмиряването на г-н Бекирски не са [наказуеми], защото, въпреки че те формално са [извършили престъпление], това е било извършено в хода на [залавяне на] човек, който е извършил престъпление, не е било възможно той да бъде [усмирен] по друг начин и причинените наранявания съответстват на престъпленията, които той е извършил и на обстоятелствата около неговото [залавяне].”

17. Жалбоподателите са били уведомени, че предварителното производство е било прекратено и с писмо на Военно-апелативната прокуратура от 27 септември 2000 г. им е било предоставено решението на Военно-апелативния съд.

Д. Докладът от медицинската експертиза на г-н Бекирски, поръчана от жалбоподателите

86. На неуточнена дата жалбоподателите поръчали изготвянето на медицинска експертиза. Докладът от нея бил изготвен на 30 май 2001 г. от лекар от Медицинска академия – София, който преразгледал констатациите от първата медицинска експертиза, от аутопсията и от другите медицински експертизи по делото.

87. Този доклад установил, че измененията в нараняванията, открити по тялото на г-н Бекирски към момента на смъртта му и тяхното очевидно съвсем скорошно причиняване, потвърждават, че те са били причинени след 30 август 1996 г. Освен това се обосновава, че установените изменения не може да се дължат на естествени физиологични промени на нараняванията от 30 август 1996 г. с течение на времето. В доклада се констатира, че е по-вероятно посочените разлики да се дължат на нови травми, причинени през по-дълъг период в същите области с различни предмети.

88. В допълнение, докладът посочил, че е следвало г-н Бекирски да получи незабавно медицинско лечение на нараняванията си, или най-малкото да му бъдат назначени медицински изследвания, за да се установи здравословното му състояние.

II. ПРИЛОЖИМО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

А. Наказателно и наказателно-процесуално право

18. Член 12 от Наказателния кодекс от 1968 г., в редакцията си, която е била в сила към 30 август 1996 г., гласи следното:

„(1) Не е общественноопасно деянието, което е извършено при неизбежна отбрана – за да се защитят от непосредствено противоправно нападение ... чрез причиняване вреди на нападателя в рамките на необходимите предели.

(2) Превишаване пределите на неизбежната отбрана има, когато защитата явно не съответствува на характера и опасността на нападението.

(3) Извършителят на деяние, което превишава пределите на неизбежната отбрана, не се наказва, ако деянието е извършено в състояние на уплаха или смущение.”

19. Член 12а от Наказателния кодекс от 1968 г., в редакцията си след 8 август 1997 г., гласи следното:

„(1) Не е общественноопасно причиняването на вреди на лице, извършило престъпление при неговото задържане за предаване на органите на властта и

предотвратяване на възможността за извършване на друго престъпление, ако няма друг начин за неговото задържане и ако при това задържане не е допуснато превишаване на необходимите и законосъобразни мерки.

(2) Необходимите мерки за задържане на лице, извършило престъпление, се превишават тогава, когато има явно несъответствие между характера и степента на обществената опасност на извършеното от задържаното лице престъпление и обстоятелствата по задържането, както и когато на лицето без необходимост се причинява явно прекомерна вреда. В тези случаи наказателна отговорност се носи само в случаите на умишлено причиняване на вредата.”

91. Отделно от това, съгласно Член 122, алинея 1 от Наказателния кодекс от 1968 г., престъпление е причиняването на смърт другиму по непредпазливост. Член 123, алинея 1 от Наказателния кодекс от 1968 г. обявява за престъпление причиняването на смърт другиму поради немарливо изпълнение на занятие или на друга правно регламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност. Член 387, алинея 1 от Наказателния кодекс от 1968 г. обявява за престъпление по отношение военни или полицейски служители, наред с другото, неизпълнението на задълженията им по служба, ако това води до вредни последици. Престъплението е по-тежко, ако, наред с другото, са налице тежки вредни последици (Член 387, алинея 2). Поведението, посочено в Член 387, алинея 1 е престъпно, дори ако вредните последици са причинени поради непредпазливост (Член 387, алинея 4). Тези престъпления са от общ характер.

92. Член 192, алинеи 1 и 2 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., в сила по онова време, предвижда, че разследвания на престъпления от общ характер могат да бъдат образувани само от прокурор или следовател. Прокурорът може да прекрати разследването, когато, наред с другото, не са налице данни за извършено престъпление, или когато извършеното деяние не съставлява престъпление (Член 21, алинея 1, точка 1 и Член 237, алинея 1, точки 1 и 2). Преди 2001 г. такова постановление подлежи на обжалване пред горестоящия прокурор или на автоматичен преглед от този прокурор (Член 181 и Член 237, алинеи от 3 до 9, в редакцията, която е в сила към съответния момент). През месец април 2001 г. Наказателно-процесуалният кодекс от 1974 г. е бил изменен, за да предвиди съдебен контрол по искане на заинтересованите лица (Член 237, алинея 3, изменен през месец април 2001 г.).

93. Към съответния момент престъпленията, които се твърди, че са извършени от полицейски служители или от офицери, сержанти и редници от други министерства и ведомства, са били подсъдни на военните съдилища (Член 388, алинея 1, точка 2 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., в сила към съответния момент). Когато едно дело попада в юрисдикцията на военните съдилища, разследването се провежда от военни следователи и прокурори.

Б. Законът за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 година

20. Член 1, алинея 1 от Закона от 1988 г., с първоначално заглавие Закон за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани, преименуван на 12 юли 2006 г. в Закон за отговорността на държавата и общините за вреди („ЗОДОВ”), предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на нейни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на техните задължения. Член 1, алинея 2 предвижда, че обезщетение за вреди, причинени от незаконосъобразни решения може да бъде претендирано след като тези решения са били отменени в предходни производства. Върховният административен съд е приел, че е компетентен да упражни контрол за законосъобразност на задържането на лица от полицията и да присъжда обезщетение въз основа на посочените по-горе разпоредби (реш. № 11858 от 28 ноември 2006 г. по адм. д. № 9165 / 2006 г., ВАС, V отд., реш. № 5230 от 9 май 2008 г. по адм. д. № 11884/2007 г., ВАС, III отд.).

95. Член 2, алинея 1, точка 1 предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от разследващите или прокурорски органи или съдилищата при незаконно задържане, при условие че това задържане е отменено поради липса на законно основание. През годините прилагането на тази разпоредба е генерирало значително количество съдебна практика.

96. Член 2, алинея 2 предвижда, че при определени условия държавата отговаря за вредите, причинени на граждани, когато те са обвинени в извършване на престъпление.

97. Член 6, алинея 1 предвижда, че правото на обезщетение за имуществени вреди се наследява, а правото на обезщетение за неимуществени вреди се наследява, само ако е било предявено пред съд от увредения.

В. Законодателството относно общата деликтна отговорност

98. Общите правила относно непозволено увреждане са посочени в Член 45 до 54 на Закона за задълженията и договорите от 1951 г. Член 52 предвижда, че размерът на обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост. При прилагането на тази разпоредба бившият Върховен съд е приел, че родителите на починало лице не могат да търсят обезщетение за неимуществени вреди, претърпени от него преди смъртта му, поради липса на достатъчна причинно-следствена връзка. Те обаче могат да предявят иск за обезщетение по отношение на собствената си скръб и мъка поради

смъртта (реш. № 3287 от 27 декември 1971 г. по гр. д. № 1964/1971 г., ВС, I г. о.).

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРАВОТО

I. ПО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 И ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

99. Жалбоподателите се оплакват от няколко нарушения на Член 2 и Член 3 от Конвенцията. По-специално, те твърдят, че а) на 30 август 1996 г. полицията е използвала прекомерна сила, за да усмири г-н Бекирски, а именно жесток побой от неизвестен брой служители, който довел до четиридесет и три наранявания по тялото му; б) през следващите няколко дни техният роднина е бил систематично бит от полицаи в ареста, което представлява изтезание; в) през тези девет дни властите не са предоставили на г-н Бекирски подходящи медицински грижи за лечение на нараняванията, възникнали в резултат на посочените по-горе нарушения, което е довело до сериозно влошаване на неговото здраве и физическо състояние, и г) в резултат на посочените по-горе нарушения техният роднина починал на 8 септември 1996 г.

100. В допълнение, жалбоподателите се оплакват, че властите не са провели своевременно, ефективно и безпристрастно разследване и не са повдигнали обвинение срещу извършителите за малтретирането и последвалата смърт на г-н Бекирски. По-специално, те се оплакват, че 1) един и същи лекар е участвал в подготовката на всички медицински доклади по националното производство; 2) не са правени опити за идентифициране на конкретните служители, които са усмирявали жалбоподателя на 30 август 1996 г.; и 3) свидетелските показания на другите задържани лица във връзка със системния побой на техния роднина са били целенасочено игнорирани от властите. Те също така са се позовали на невъзможността да участват ефективно в предварителното разследване на смъртта на техния роднина и да оспорват решенията на съда за неговото прекратяване, което те считат, че ги е лишило от правата им като жертви на твърдяните нарушения да се стремят да разкрият обективната истината и да получат ефективна защита на своите права.

101. Жалбоподателите твърдят също така, че фактите по случая са показателни за доминиращата култура на злоупотреби по отношение на задържани в ареста лица, и са илюстрация на опитите на местните власти да прикрият такива злоупотреби, вместо да идентифицират и накажат отговорните длъжностни лица. В подкрепа на това твърдение

жалбоподателите са представили писмо от 6 май 1998 г. от Главния прокурор и Директора на Националната следствена служба до депутат от Народното събрание, което описва подробно редица дела, по които полицейски служители незаконно са използвали вредоносна сила срещу задържани или арестувани лица.

Член 2 гласи, както следва:

„1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. Никой не може да бъде умишлено лишен от живот, освен в изпълнение на съдебна присъда за извършено престъпление, за което такова наказание е предвидено в закона.

2. Лишаването от живот не се разглежда като противоречащо на разпоредбите на този член, когато то е резултат от употреба на сила, призната за абсолютно необходима:

- а) при защитата на което и да е лице от незаконно насилие;
- б) при осъществяването на правомерен арест или при предотвратяване на бягството на лице, законно лишено от свобода;
- в) при действия, предприети в съответствие със закона за потушаване на бунт или метеж.”

Член 3 гласи, както следва:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.”

А. Допустимост

102. Правителството твърди, че жалбоподателите не са завели иск за вреди по ЗОДОВ.

103. Жалбоподателите считат твърдението на правителството за напълно необосновано и твърдят, че искът за вреди по ЗОДОВ не може да се счита за ефективно правно средство за защита, което следва да бъде изчерпано по отношение на нарушения на Член 2 и Член 3 от Конвенцията.

104. Съдът подчертава, че правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита задължава жалбоподателите да използват първо средствата за правна защита, които обикновено са достъпни и достатъчни в националната правна система, за да могат да получат обезщетение за твърдяните нарушения. Наличието на правното средство за защита трябва да е достатъчно сигурно, както в практиката, така и на теория, в противен случай то няма да отговаря на изискването за достъпност и ефективност (виж *Яша срещу Турция*

(*Yaşa v. Turkey*), 2 септември 1998 г., параграф 71, Доклади за присъди и решения 1998-VI) .

105. Въпреки това разследването, което договарящите страни са задължени да проведат по силата на Член 2 от Конвенцията в случай на нападение със смъртен изход, следва да бъде в състояние да доведе до установяване и наказване на отговорните лица. Както Съдът вече е постановил преди това, това задължение не може да бъде изпълнено само чрез присъждане на обезщетения. В противен случай, ако такова действие, основано на обективната отговорност на държавата, трябва да се счита за правно средство, което следва да се изчерпи, за да се подаде такава жалба, то по този начин задължението на държавата да търси виновните за фаталното нападение може да изчезне (*Яша*, параграф 74; *Кашиев и Акайова срещу Русия (Khashiyev and Akayeva v. Russia)*, № 57942/00 г. и 57945/00 г., параграф 121, 24 февруари 2005 г.; *Мойсийев срещу Полша (Mojsiejew v. Poland)*, № 11818/02 г., параграф 41, 24 март 2009 г.). По този начин задължението на държавата да проведе ефективно разследване няма да бъде отменено в резултат на използването от жалбоподателите на граждански иск за вреди по ЗОДОВ, както посочва правителството.

106. Следователно жалбоподателите не са били длъжни да заведат въпросното гражданско дело и възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита е неоснователно. Освен това Съдът счита, че оплакванията по Член 2 и Член 3 от Конвенцията не са явно необосновани по смисъла на Член 35, алинея 3 от Конвенцията. Те не са недопустими на някое друго основание. Следователно трябва да бъдат обявени за допустими.

Б. Преценката на Съда относно доказателствата и установяването на фактите

1. Становищата на страните

107. Жалбоподателите се оплакват от няколко нарушения на Член 2 и Член 3 от Конвенцията (виж параграфи 99-101 по-горе). Те също така отбелязват, че правителството не е представило копие от следственото дело относно смъртта на г-н Бекирски. Жалбоподателите твърдят, че ако делото е било представено пред Съда, те са щели да имат възможността напълно да се запознаят с всички факти по делото, включително с пълните свидетелски показания на многобройните свидетели, потвърждаващи малтретирането, причинено на г-н Бекирски след 30 август 1996 г., както и с фотографиите, графично илюстриращи нараняванията, които той е претърпял в резултат на това. Освен това, по този начин би било лесно да се установи ясно, че властите не са извършили своевременно, ефективно и безпристрастно

разследване. Затова жалбоподателите твърдят, че като е скрило копие от следственото дело, правителството е възпрепятствало и е нарушило правото им на индивидуална жалба, гарантирано по силата на Член 34 от Конвенцията. Те напомнят позицията на Съда в други подобни ситуации и се позовават на параграф 77 от решението по делото на *Великова срещу България* (№ 41488/98 г., ЕСПЧ 2000-VI), който гласи, както следва:

„... Съдът припомня, че за ефективното функциониране на системата на индивидуална жалба по Конвенцията, от първостепенно значение е държавите да предоставят всички необходими средства, за да улеснят правилното и ефективно разглеждане на жалбите, както се изисква от Член 38 от Конвенцията ...”.

21. Правителството оспорва твърденията на жалбоподателите относно твърдяните нарушения (виж параграфи 125-27, 138-39, 154 и 165-66 по-долу).

2. Общи принципи

109. Съдът подчертава, че при преценката на доказателствата той приема да прилага стандарта на доказване „извън всякакво съмнение” (виж *Орхан срещу Турция (Orhan v. Turkey)*, № 25656/94 г., параграф 264, ЕСПЧ 2002). Такова доказателство може да произтича от съвместното съществуване на достатъчно силни, ясни и непротиворечиви изводи или подобни неопровержими фактически презумпции. В този контекст, поведението на страните при събирането на доказателствата следва да бъде взето предвид (виж *Ирландия срещу Великобритания (Ireland v. the United Kingdom)*, 18 януари 1978 г., параграф 161, серия А, № 25).

110. Съдът е чувствителен по отношение на субсидиарното естество на своята роля и следва да бъде предпазлив при поемането на ролята на първоинстанционен съд по установяване на фактите, освен когато това се окаже неизбежно с оглед на обстоятелствата по конкретно дело (виж например *Маккер срещу Обединеното кралство* (реш.), № 28883/95 г., 4 април 2000 г.). Когато е проведено национално съдебно производство, не е задача на Съда да замени преценката на националните съдилища със собствената си преценка за фактите, а общото правило е, че тези съдилища следва да направят оценка на представените пред тях доказателства (виж *Клаас срещу Германия (Klaas v. Germany)*, 22 септември 1993 г., параграф 29, серия А, № 269). Въпреки че Съдът не е обвързан от констатациите на националните съдилища, при нормални обстоятелства следва да са налице убедителни причини, за да не приеме заключенията, до които са достигнали тези съдилища по отношение на установяване на фактите (виж *Клаас*, цитирано по-горе, параграф 30).

3. Съображенията на Съда

111. Съдът отбелязва, че на 2 септември 2005 г., когато е уведомил правителството за настоящата жалба, той изрично е поискал от тях да предоставят копие на пълното досие от разследването на смъртта на г-н Бекирски. Правителството не е предоставило копие и не е посочило никакви мотиви за това.

112. На 16 юни 2006 г. е отправено второ искане да предоставят копие на пълното досие от разследването, на което те също не са отговорили и не са предоставили исканите документи. Те отново не са дали никакви обяснения за непредставянето.

113. По отношение на оплакването на жалбоподателите по Член 34 от Конвенцията относно описаното непредставяне от страна на правителството на исканото дело, Съдът счита, че то трябва да бъде едновременно разгледано и съгласно Член 38, алинея 1, буква „а” от Конвенцията.

Член 34 от Конвенцията гласи:

„Съдът може да бъде сезиран с жалба от всяко лице, неправителствена организация или група лица, които твърдят, че са жертва на нарушение от страна на някоя от Високодоговарящите страни на правата, провъзгласени в Конвенцията или в Протоколите към нея. Високодоговарящите страни са длъжни да не създават по никакъв начин пречки за ефективното упражняване на това право.”

Член 38, алинея 1, буква „а” от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът обяви жалбата за допустима, той следва да:

(а) разгледа делото съвместно с представителите на страните и, когато е необходимо, предприема разследване, за чието ефективно осъществяване заинтересованите Високодоговарящи страни са длъжни да създават всички необходими условия;”

114. Съдът подчертава, че за ефективното функциониране на системата на индивидуални жалби, създадена съгласно Член 34, от първостепенно значение е държавите да предоставят всички необходими условия, за да е възможно правилното и ефективно разглеждане на жалбите (виж *Орхан*, цитирано по-горе, параграф 266; *Танрикулу срещу Турция (Tanrıkulu v. Turkey)* [ГО], № 23763/94 г., параграф 70, ЕСПЧ 1999-IV; и *Великова*, цитирано по-горе, параграф 77). Това е характерно за процедурите, свързани с дела от този род, когато дадено лице жалбоподател обвинява държавни служители в нарушаване на правата му по Конвенцията. В определени случаи единствено ответното правителство има достъп до информацията, която може да потвърди или обори тези твърдения. Непредставянето от страна на правителството на тази информация, която е в тяхно притежание, без задоволително обяснение, може не само да доведе до

извличането на заключения относно основателността на твърдението на жалбоподателите, но може също така да се отрази отрицателно на степента на спазване от страна на държавата-ответник на задълженията ѝ по Член 38, алинея 1, буква „а” от Конвенцията (виж *Тимурташ срещу Турция* (*Timurtaş v. Turkey*), № 23531/94 г., параграфи 66 и 70, ЕСПЧ 2000-VI). Същото важи и за закъснения от страна на държавата при предоставянето на информация, което възпрепятства установяването на фактите по делото (виж *Орхан*, цитирано по-горе, параграф 266).

115. Съдът разгледа поведението на правителството в конкретния случай по отношение на непредставянето на копие от пълното досие от разследването на смъртта на г-н Бекирски, въпреки че два пъти изрично му е било поискано това (виж параграфи 111-12 по-горе), в светлината на горепосочените принципи и предвид задълженията на правителството по силата на Член 38, алинея 1, буква „а” от Конвенцията. Съдът отбелязва освен това, че правителството не е дало никакво обяснение за своята неспособност да представи споменатото досие, което може да се счита за жизненоважно доказателство, необходимо за разглеждане на жалбата, тъй като съдържа информация, която може да подкрепи или обори твърдяните от жалбоподателите нарушения. Поради това Съдът счита, че може да се направи заключение по отношение на основателността на твърденията на жалбоподателите и поведението на правителството в конкретния случай (виж *Великова*, цитирано по-горе, параграф 77, и *Орхан*, цитирано по-горе, параграф 274).

116. Като се имат предвид трудностите, произтичащи от установяването на фактите по настоящото дело и в случаи, подобни на него, и с оглед на важността на сътрудничеството на държавата-ответник в производствата по Конвенцията, Съдът констатира, че правителството не е предоставило на Съда всички необходими условия, които да го подпомогнат при изпълнение на задачата по установяването на фактите по смисъла на Член 38, алинея 1, буква „а” от Конвенцията.

117. Съответно, правителството не е изпълнило задълженията си по Член 38, алинея 1, буква „а” от Конвенцията.

118. Съдът не счита, че в това отношение възниква отделен въпрос по Член 34 от Конвенцията (виж *Тахсин Акар срещу Турция* (*Tahsin Acar v. Turkey*) [ГО], № 26307/95 г., параграфи 248-56, ЕСПЧ 2004-III).

В. Дали г-н Бекирски е починал в резултат на малтретиране и неадекватни медицински грижи, докато е бил задържан в ареста

1. Общи принципи

119. Член 2 от Конвенцията, който гарантира правото на живот, е една от най-основните разпоредби на Конвенцията. Заедно с Член 3 той възплащава една от основните ценности на демократичните общества, които съставят Съвета на Европа. Предметът и целта на Конвенцията като инструмент за защита правата на човека също изискват Член 2 да се тълкува и прилага така, че гаранциите му да са достъпни на практика и да са ефективни. В светлината на значението на защитата, предоставена от Член 2, Съдът трябва да подложи оплакванията за лишаване от живот на най-внимателна проверка, като се вземат предвид всички релевантни обстоятелства.

120. Междувременно Член 3 предвижда абсолютна забрана на изтезанията или нечовешко или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата (виж *Лабита срещу Италия (Labita v. Italy)* [ГО], № 26772/95 г., параграф 119, ЕСПЧ 2000-IV).

121. По отношение на лицата лишени от свобода, прибягването до физическа сила, която не е абсолютно необходима поради тяхното собствено поведение, принизява човешкото достойнство и по принцип е нарушение на правото, посочено в Член 3 (виж *Селмуни срещу Франция (Selmouni v. France)* [ГО], № 25803/94 г., параграф 99, ЕСПЧ 1999-V). Освен това Съдът е изтъквал, че тези лица са в уязвимо положение, и че властите са длъжни да ги защитават. Във връзка с това, задължение на държавата е да отговаря за всякакви наранявания, получени в ареста, като това задължение е особено строго, когато почине дадено лице (виж например *Салман срещу Турция (Salman v. Turkey)* [ГО], № 21986/93 г., параграф 99, ЕСПЧ 2000-VII).

122. По отношение на задължението за предоставяне на достатъчна и адекватна медицинска помощ в местата за задържане, съответните принципи са обобщени в скорошното решение на Съда по делото на *Стоян Митев срещу България (Stoyan Mitev v. Bulgaria)* (№ 60922/00 година, параграфи 63-65, 7 януари 2010 г.).

123. На последно място, Съдът напомня, в съответствие с постоянната си съдебна практика, че е свободен да направи своя собствена оценка в светлината на всички материали, които са му представени (виж *Бати и други срещу Турция (Bati and Others v. Turkey)*, № 33097/96 г. и 57834/00 г., параграф 113, ЕСПЧ 2004-IV (извадки), и, съответно, *Селмуни*, цитирано по-горе, параграф 86).

2. Обхват на въпросите за разглеждане

22. Съдът отбелязва, че оплакванията на жалбоподателите по Член 2 и Член 3 от Конвенцията засягат следните въпроси:

- *първо*, дали за усмиряването на г-н Бекирски на 30 август 1996 г. е била използвана прекомерна сила;

- *второ*, дали през следващите няколко дни, между 30 август и 6 септември 1996 г., г-н Бекирски е бил бит в ареста;

- *трето*, дали между 30 август и 6 септември 1996 г. е била оказвана навременна медицинска помощ на г-н Бекирски, която да е била адекватна както по отношение на първоначалните му наранявания, така и на влошаващото се състояние на здравето му; и

- *четвърто*, дали смъртта му е била неизбежна, тъй като е резултат единствено от нелечими усложнения, причинени от нараняванията, които той е получил на 30 август 1996 г., или поради това, че някои допълнителни фактори са изиграли решаваща роля, а именно, допълнителни наранявания, претърпени между 30 август и 6 септември 1996 г. и липсата на навременна и адекватна медицинска помощ.

С оглед въпросите, които следва да бъдат разгледани, Съдът намира, че трябва да оцени всеки един от тях поотделно в контекста на Член 3 от Конвенцията, а като се има предвид предполагаемата причинно-следствена връзка и приносят им по отношение на смъртта на г-н Бекирски, също така трябва да ги оцени и съвместно в контекста на Член 2 от Конвенцията.

(а) Събитията от 30 август 1996 година

(i) Становищата на страните

125. Правителството твърди, че силата, употребена на 30 август 1996 г. от дежурните полицейски служители е била единствено достатъчна, за да осуети бягството на г-н Бекирски и да усмири агресивното му поведение. След като успели да го усмирят и да му сложат белезници, дежурните служители спрели незабавно използването на такава сила. По този начин, те са действали в пълно съответствие с Член 12а от Наказателния кодекс от 1968 г., който разрешава използването на сила в такива ситуации.

126. Правителството по-нататък отбелязва, че нараняванията, получени от г-н Бекирски на 30 август 1996 г. са били документирани подробно в първата медицинска експертиза и в следващите медицински експертизи. Те считат, че в тяхната цялост посочените наранявания не могат да се квалифицират дори като лека или средна телесна повреда по Наказателния кодекс от 1968 г., както и че те са пропорционални на нарушенията, извършени от г-н Бекирски – опит за бягство от ареста (Член 297, алинея 1 от Наказателния кодекс от 1968 г.) и нанасяне на лека и тежка телесна повреда на двама дежурни

служители (Член 128 и Член 130, алинея 1 от Наказателния кодекс от 1968 г.).

127. Правителството също така твърди, че дежурните служители са били наясно, че г-н Бекирски е бил задържан за тежки престъпления, че той представлява сериозна опасност за обществото и че лесно би могъл да извърши нови престъпления, предвид на нараняванията, които е нанесъл на двамата дежурни служители. Затова правителството счита, че горепосочените три престъпления, извършени от г-н Бекирски в ареста, са дали правото на дежурните служители да го заловят, за да му попречат да извърши друго престъпление. В допълнение, те също така са действали, за да спрат г-н Бекирски да нападне някой от останалите дежурни служители. Следователно не е имало друг начин да го заловят, освен този, по който са го направили дежурните служители.

128. Междувременно жалбоподателите са заявили, че не е било безспорно доказано от правителството, че на 30 август 1996 г. г-н Бекирски се е опитал да избяга, или че той е представлявал реална опасност за някой от дежурните служители. Те твърдят, че информацията в това отношение се основава само на показанията на дежурните служители, участвали в случая, докато някои от другите свидетели просто са посочили наличието на схватка и това, че г-н Бекирски е нападнал полицаите, когато е бил изведен от килията си за разпит. Освен това те считат, че не е ясно дали техният роднина е действал в нападение или при самозащита в отговор на възможно малтретиране, което му е причинено.

129. Отделно от това, тъй като последващото разследване не е успяло да оцени каква сила е била използвана от г-н Бекирски и от дежурните служители, участвали в случая, жалбоподателите считат, че е невъзможно да се определи дали дежурните служители са използвали съответната степен на сила, необходима в такава ситуация. Затова жалбоподателите твърдят, че основанието да се използва сила срещу г-н Бекирски – и нейната целесъобразност – са под въпрос. На последно място, те считат, че националните власти очевидно са достигнали до същото заключение, тъй като в решението си от 24 юли 2000 г. Военно-апелативният съд е променил основанието за прекратяване на предварителното производство, обосновавайки силата, използвана от служителите вече не в контекста на действия при неизбежна отбрана, а в контекста на целяното задържане на г-н Бекирски.

130. Жалбоподателите също така отбелязват, че националните органи посочват в документите си до пет, шест или осем служители, които са участвали в усмиряването на г-н Бекирски на 30 август 1996 г., в резултат на което последният е претърпял двадесет и девет тежки наранявания. Съответно, те считат използването на такава сила за изцяло ненужно и непропорционално, тъй като всички свидетелски

показания сочат, че действията на служителите по усмиряването на г-н Бекирски са започнали едва след като той е бил вече разделен от служителя Г. Г. Съответно, в момента не е имало непосредствена опасност за никого, и е напълно неправдоподобно техният роднина в действителност да избяга от ареста. Следователно силата, която е била необходима за неговото усмиряване и задържане, е могло да бъде много по-малка.

131. С оглед на гореизложеното, жалбоподателите считат, че насилието и силата, използвани срещу г-н Бекирски на 30 август 1996 г., представляват нечовешко и унизително отношение в нарушение на Член 3 от Конвенцията. Доколкото смъртта на г-н Бекирски също е била причинена в резултат на нараняванията, претърпени на този ден, жалбоподателите приканват Съда да постанови също и нарушение на Член 2 от Конвенцията за това, че използваната сила не е оправдана по смисъла на втората алинея на този член.

(ii) Преценката на Съда

132. Съдът отбелязва в самото начало, че основните източници на информация относно събитията от 30 август 1996 г. са свидетелските показания на участвалите дежурни служители, които са избирателно цитирани в различни медицински доклади. Той отбелязва още, че правителството не е представило на Съда всички данни, с които разполага, относно събитията от този ден, и по-специално копие на пълното досие от разследването на инцидента, от което може да се направи заключение за основателността на твърденията на жалбоподателите (виж параграф 115 по-горе).

133. Съответно, Съдът отбелязва, че не е имало признаци или твърдения, че г-н Бекирски е имал никакви здравословни проблеми или никакви наранявания преди задържането му и събитията от 30 август 1996 г. Що се отнася до събитията, довели до насилствения сблъсък от този ден и реалните намерения на г-н Бекирски, Съдът намира, че те са неясни, тъй като фактите са оспорени от страните и той не е имал достъп до цялото досие по следственото дело. Това, което очевидно е ясно, е, че на 30 август 1996 г. е имало насилствен сблъсък между г-н Бекирски и няколко дежурни служители, по време на който той тежко е ранил един или двама от тях, вероятно чрез намушкване с импровизирано оръжие. Последвала борба, в края на която г-н Бекирски бил усмирен и му били поставени белезници, но той претърпял най-малко двадесет и девет наранявания по главата, гърдите, корема, ръцете и краката (виж параграфи 20 и 21 по-горе). По време на борбата двама други дежурни служители претърпели наранявания – единият – в дясната си мишница и дясното бедро, а другият – в дясната длан (виж параграфи 24-27 по-горе).

134. Доколкото има твърдения, че г-н Бекирски се е опитвал да избяга, може да се счита, че дежурните служители са имали оправдание да използват сила срещу него, за да го спрат. Въпреки това, тази сила следва да е „не повече от абсолютно необходима”, тоест тя трябва да е строго пропорционална на обстоятелствата.

135. При оценката дали е била пропорционална, Съдът отбелязва очевидно насилственото поведение на г-н Бекирски по време на инцидента – пробожда двама дежурни служители в очите, заплашвайки единия от тях да забие нож в гърлото му – а когато му е отнето оръжието, – рита, удря и използва бойни изкуства срещу дежурните служители. Това довело до раняването на четирима дежурни служители, които претърпели наранявания на очите и крайниците, а един от тях частично ослепял. Като се има предвид поведението на г-н Бекирски, Съдът намира за разумно дежурните служители да са се страхували, както за своята безопасност, така и за тази на лицата, за които отговарят. Освен това, ако наистина г-н Бекирски се е опитвал да избяга от ареста, могло е разумно да се предположи, че той представлява опасност за обществото, и че дежурните служители са били длъжни да осуетят опита му. Що се отнася до многобройните наранявания, които г-н Бекирски е претърпял по време на инцидента, Съдът отбелязва, че сблъсъкът е продължил до десет минути, в него са участвали няколко дежурни служители, опитващи се да надвият и усмирят г-н Бекирски, и е включвал притискането му до стената, падането му по стълбите и на земята, преди в крайна сметка да му бъдат поставени белезници. Съдът отбелязва в тази връзка, че дежурните служители са използвали само физическа сила и несмъртоносни средства, за да усмирят г-н Бекирски и не са прибегнали до използването на огнестрелно оръжие.

136. Въз основа на посочените по-горе съображения, Съдът намира, че при тези обстоятелства използваната от страна на дежурните служители сила за усмиряването на г-н Бекирски на 30 август 1996 г., не изглежда да е била непропорционална.

137. Съответно, в това отношение не е налице нарушение на Член 3 от Конвенцията.

(б) Твърдяното малтретиране между 30 август и 6 септември 1996 година

(i) Становищата на страните

138. Правителството отбелязва, че националните власти са събрали доказателства, че някои неидентифицирани лица са го посетили и е било възможно да са му причинили допълнителни наранявания. След събиране на допълнителни свидетелски показания от различни задържани лица и дежурни служители обаче, не е безспорно доказано,

че нещо подобно действително се е случило. Освен това правителството твърди, че аутопсията не е установила наличието на наранявания, получени след 30 август 1996 г.

139. Правителството също така се позовава на доклада за посещението в ареста на 4 септември 1996 г. на прокурор от Пловдивската окръжна прокуратура (виж параграф 30 по-горе). Те твърдят, че доколкото г-н Бекирски не е повдигнал лично никакви оплаквания пред прокурора по отношение на физическото си състояние или някакво предполагаемо малтретиране след 30 август 1996 г., то не може основателно да се твърди, че е съществувало такова малтретиране.

140. Жалбоподателите твърдят, че както правителството в своите изявления, така и националните органи в техните решения за прекратяване на разследването на смъртта на техния роднина са отбелязали, че:

„по това дело е събрана също така информация, че след инцидента и задържането на г-н Бекирски на 30 август 1996 г. до [изпращането му] в болницата на 6 септември 1996 г., [някои] неидентифицирани лица, е възможно да са [му] причинили многобройни допълнителни наранявания”.

Те обаче смятат, че това е било още един опит за прикриване на действията на съответните лица, тъй като, независимо кой всъщност е причинил „многобройни допълнителни наранявания” на г-н Бекирски, последният непрекъснато е бил под контрола на държавата и тя е била отговорна за опазване на живота и здравето му. Освен това се твърди, че никога не е бил проверяван дневникът на посетителите в ареста, за да се установи самоличността на тези „неидентифицирани лица”, които се твърди, че са присъствали в ареста по време на последвалите побои, докладвани от многобройните свидетели. Също така се твърди, че самоличността на дежурните служители, които са позволили такива „неидентифицирани лица” да влязат в килията на г-н Бекирски, за да му нанесат „многобройни допълнителни наранявания”, никога не е била проверена.

141. Отделно от това жалбоподателите са отбелязали, че докладът от аутопсията показва, че г-н Бекирски е имал няколко счупени ребра и наранена плешка, никое от които не е било установено като нараняване при първата медицинска експертиза. В допълнение, многобройни свидетели са посочили, че са чували бой и малтретиране на г-н Бекирски в дните след 30 август 1996 г. Затова жалбоподателите не са съгласни с позицията на правителството, че въпреки наличните доказателства и свидетелски показания, не е доказано, че изобщо е имало малтретиране или побои. Освен това жалбоподателите считат, че някои от нараняванията, описани в доклада от аутопсията, като тези на крака, не би могло да са причинени на 30 август 1996 г., а са посъвместими с последващите случаи на изтезание.

142. Относно твърдяните неопровержими доказателства, жалбоподателите не са съгласни с решенията на националните власти за прекратяване на предварителното производство, които решения са се позовали само на показания и факти, потвърждаващи позицията на участвалите в случая служители, и които имат като последица осигуряването на тяхната безнаказаност, защитавайки ги от наказателно преследване. Нещо повече, те поставили под въпрос надеждността на медицинските доказателства в хода на производството, всички от които са били изготвени от лекаря И. Д. или под негов пряк надзор, тъй като това, както се твърди, намалява възможността докладите открито да критикуват или да не са съгласни един с друг.

143. Въз основа на горните констатации жалбоподателите считат за безспорно доказано, че между 30 август и 6 септември 1996 г. е имало нарушение на Член 3 от Конвенцията по отношение на малтретиране и изтезание, на което е бил подложен г-н Бекирски в ръцете на неидентифицирани лица, като тези лица или са били от Районната следствена служба – Пловдив, или това е ставало с тяхната помощ или мълчаливо съгласие.

(ii) Преценката на Съда

144. Съдът отбелязва още веднъж, че е ограничен в оценката си на всички факти по делото, в резултат на факта, че правителството не е предоставило цялата информация, с която разполага, и по-специално копие на пълното досие от разследването, от което може да се направи заключение относно основателността на твърденията на жалбоподателите (виж параграф 115 по-горе).

145. По отношение на твърдяното малтретиране на г-н Бекирски между 30 август и 6 септември 1996 г., Съдът отбелязва, че многобройни свидетели са потвърдили това и са описали, че през този период в ареста са се чували писъци и викове (виж параграф 61 по-горе). Освен това някои от свидетелите очевидно са били задържани в килии, съседни или срещуположни на килията, в която е бил държан сам г-н Бекирски, така че те са имали възможност лесно и директно да чуят това, което се случва.

146. Отделно от това, на 23 септември 1997 г. прокурор от Военната прокуратура е открил доказателства, че г-н Бекирски е бил подложен на системни побои повече от един път след събитията от 30 август 1996 г. и е върнал делото за допълнително разследване (виж параграф 55 по-горе).

147. Военно-апелативният съд в решението си от 24 юли 2000 г. е отбелязал също, че „също така е [била] събрана информация ... че след инцидента ... на 30 август 1996 г. до [изпращането му] в болница на 6 септември 1996 г. [някои] неидентифицирани лица е възможно да са

[му] причинили многобройни допълнителни наранявания” (виж точка 83 по-горе). Посоченият съд продължил по-нататък и заключил, че не са събрани неоспорими доказателства, че наистина се е случило подобно събитие. Съдът обаче не е убеден, че този извод се подкрепя от доказателствата по делото и отбелязва, че никога не е правен опит да се провери дневника на посетителите, за да се установи кои лица са посетили г-н Бекирски през въпросния период. Нито, както изглежда, са били разпитвани някои от дежурните служители, охраняващи ареста през това време, за да се установи дали и как са се случвали подобни посещения.

148. Най-забележителни обаче са медицинските доказателства и факта, че докладът от аутопсията съдържа данни за наранявания на г-н Бекирски, които не са съществували по време на първата медицинска експертиза, като няколкото счупени ребра и наранявания на плешката и краката (виж параграфи 37-39 по-горе). Медицинската експертиза, поръчана от жалбоподателите, също установява, че различията в нараняванията, установени по тялото на г-н Бекирски, означават, че те трябва да са били причинени след 30 август 1996 г., и стига до заключението, че посочените разлики идват от нови травми в същите области в продължение на по-дълъг период и причинени от различни обекти (виж параграфи 86-88 по-горе). Съдът отбелязва в тази връзка, че тази медицинска експертиза е първата по делото, която не е извършена от лекаря И. Д. или под негово пряко наблюдение.

149. В заключение, Съдът отбелязва, че през въпросния период г-н Бекирски е бил задържан от националните власти, и поради това той е бил постоянно под техен контрол и власт. Заради това той е бил особено уязвимо състояние както в резултат на ограничаване на свободата му, така и по-специално предвид здравословното му състояние след събитията от 30 август 1996 г., подробно описани в първата медицинска експертиза (виж параграф 20 по-горе). Следователно националните власти са били задължени по силата на Конвенцията не само да опазват живота му, но и да вземат всички предпазни мерки, необходими, за да се избегне причиняването на каквото и да е малтретиране или наказание на това лице. Вземайки предвид медицинските доказателства по делото, свидетелските показания в потвърждение на това, и по-специално липсата на съдействие от страна на правителството при предоставяне на цялата информация, с която разполага, Съдът констатира, че националните власти не изглежда да са спазили това изискване по конкретното дело. Съответно, Съдът намира за достатъчно доказано, че между 30 август и 6 септември 1996 г. г-н Бекирски е бил подложен на малтретиране или наказание в ръцете на неизвестни лица, за което държавата носи отговорност.

150. Остава да се определи дали „болката и страданието”, причинени на г-н Бекирски могат да бъдат определени като „сериозни”, което е подобно на „минимална степен на сериозност”, необходима за прилагането на Член 3, която по естеството си е субективна; това зависи от всички обстоятелства по делото, като продължителността на действията, техните физически или психически последици, а в някои случаи, пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата.

151. Съдът вече е разглеждал дела, при които е достигнал до заключението, че наличните действия могат да бъдат определени единствено като изтезание (виж *Аксой срещу Турция (Aksoy v. Turkey)*, 18 декември 1996 г., параграф 64, *Доклади 1996-VI*; *Айдън срещу Турция (Aydin v. Turkey)*, 25 септември 1997 г., параграфи 83-84 и 86, *Доклади 1997-VI*; *Селмуни*, цитирано по-горе, параграф 105; и *Бати и други*, цитирано по-горе, параграф 124).

152. В настоящия случай, Съдът намира, че независимо от особено уязвимото състояние на г-н Бекирски, след 30 август 1996 г. той е държан в почти постоянно състояние на физическа болка и тревожност, дължащи се на несигурността относно здравето му и на нивото на насилие, на което той е бил нееднократно и систематично подлаган в продължение на период от седем дни, за което държавата носи отговорност. При тези обстоятелства Съдът намира, че като цяло отношението, на което е бил подложен г-н Бекирски между 30 август и 6 септември 1996 г., е било особено сериозно и жестоко и е било в състояние да причини „сериозни” болки и страдания. Следователно то представлява изтезание по смисъла на Член 3 от Конвенцията.

153. Следователно в това отношение е налице нарушение на Член 3 от Конвенцията.

(в) Адекватността на медицинските грижи, предоставени на г-н Бекирски

(i) Становищата на страните

154. По отношение на медицинските грижи, предоставени на г-н Бекирски след 30 август 1996 г., правителството отбелязва, че той е бил прегледан в деня на инцидента. Впоследствие, на 2 и 5 септември 1996 г. отново го е прегледал фелдшер и му е предписал болкоуспокояващи. На 6 септември 1996 г., когато се оплакал от болки в стомаха, бил прехвърлен в болница, където въпреки проведеното медицинско лечение той починал.

155. Жалбоподателите считат, че медицинската помощ и лечение, предоставени на г-н Бекирски между 30 август и 6 септември 1996 г., не са били адекватни, за да отговорят на нараняванията, които той е претърпял и да ги лекуват. Освен това, предвид факта, че е било повече

от очевидно, че многобройните му наранявания са изисквали достъп до адекватно медицинско лечение през този период, те считат, че такова лечение му е било целенасочено отказано от властите.

156. По-специално, наличието на повече от двадесет и девет наранявания, някои от които по лицето, претърпени от г-н Бекирски на 30 август 1996 г. и описани в първата медицинска експертиза, очевидно е налагало властите да предоставят незабавна и адекватна медицинска помощ. Въпреки тежкото му състояние, на г-н Бекирски е предоставено медицинско лечение само два пъти през този период от фелдшер, който е бил служител на ареста, и който очевидно не е могъл да установи медицинските усложнения, а е предписал само болкоуспокояващи. С оглед на това жалбоподателите твърдят, че преценката на лекаря И. Д. в медицинските доклади, че г-н Бекирски е получил адекватна медицинска помощ по време на периода след 30 август 1996 г. не се базира на медицински основания и логика. По-специално, заключенията, че смъртта на Бекирски е била причинена от наранявания, получени само на 30 август 1996 г., и в същото време, че лечението на тези наранявания е било навременно и адекватно, напълно си противоречат и взаимно се изключват, предвид последвалата смърт на техния роднина. Освен това правителството не е посочило защо през този период г-н Бекирски не е прегледан от цивилен лекар специалист.

157. Доводът на правителството, че г-н Бекирски не се е оплакал или поискал медицински грижи през този период, не отменя задължението на властите да следят необходимостта от предоставяне на такива грижи и да ги предоставят в случаите, когато е очевидно, че здравето на задържания изисква това. По отношение на посещението на прокурора в ареста на 4 септември 1996 г., жалбоподателите считат, че той също е трябвало да действа, предвид неговата отговорност да следи условията в ареста, както и че той е трябвало да даде необходимите инструкции на г-н Бекирски да му бъдат осигурени подобри и по-адекватни медицински грижи и наблюдение.

158. С оглед на гореизложеното, жалбоподателите считат за доказано, че в нарушение на Член 3 от Конвенцията на г-н Бекирски целенасочено му е било отказано адекватно медицинско лечение между 30 август и 6 септември 1996 г. Това е довело до преждевременната му смърт на 8 септември 1996 г., което представлява нарушение на правото му на живот съгласно Член 2 от Конвенцията.

(ii) Преценката на Съда

159. Съдът отбелязва, че на г-н Бекирски не е било предоставено никакво лечение веднага след инцидента на 30 август 1996 г., когато той е претърпял повече от двадесет и девет наранявания на главата,

гърдите, корема, ръцете и краката (виж параграф 20 по-горе). Той е бил прегледан от лекаря И. Д. и е бил изготвен доклад, но не е бил лекуван за никое от причинените наранявания. Нито е бил отведен в специализирано медицинско заведение, за да се установи дали има някакви вътрешни наранявания или счупвания, които не биха могли да бъдат незабавно установени. Нещо повече, първият медицински доклад отбелязва, че г-н Бекирски „не помни нищо” и „не си спомня какво се е случило с него”, което може да е индикация за травма на главата, но не са последвали по-нататъшни изследвания или прегледи.

160. През следващите дни на г-н Бекирски са били предоставени медицински грижи само два пъти – на 2 и 5 септември 1996 г., когато е прегледан от фелдшер и са му предписани болкоуспокояващи. Най-накрая, той е прехвърлен в болница, но това е станало едва на 6 септември 1996 г., където починал на 8 септември 1996 г., независимо от проведеното медицинското лечение.

161. Като се има предвид изискването, че в местата за задържане властите предоставят медицински грижи, които са достатъчни и адекватни, за да отговорят на медицинските нужди на задържаните лица, както и с оглед на ясната според Съда нужда от лечение на нараняванията и очевидно влошаващото се здравословно състояние на г-н Бекирски между 30 август и 6 септември 1996 г. с нещо повече от болкоуспокояващи, и то вероятно в специализирано медицинско заведение, Съдът намира за достатъчно доказано, че властите не са изпълнили задължението си в това отношение.

162. Следователно налице е нарушение на член 3 от Конвенцията в това отношение.

(г) Преценката на Съда по Член 2 от Конвенцията

163. С оглед на горепосочените констатации, а) че между 30 август и 6 септември 1996 г. г-н Бекирски е бил измъчван, за което държавата носи отговорност и б) че не му е била предоставена навременна и адекватна медицинска помощ, докато е бил в ареста, което в съчетание с липсата на съдействие от страна на правителството за предоставяне на цялата информация, с която разполага, води до извод относно основателността на твърденията на жалбоподателите, Съдът намира за достатъчно доказано, че гореспоменатото в решаваща степен е допринесло за смъртта на г-н Бекирски на 8 септември 1996 г.

164. Следователно налице е също и нарушение на член 2 от Конвенцията в това отношение.

Г. Твърдяната неефективност на разследването на смъртта на г-н Бекирски

1. Становищата на страните

165. Правителството счита, че властите са провели задълбочено и ефективно разследване на смъртта на г-н Бекирски. Те твърдят, че властите са събрали и оценили множество свидетелски показания и са назначили медицински експертизи, които са опровергали обвиненията на жалбоподателите, единодушно подкрепяйки заключението на властите, че всички наранявания, довели до смъртта на г-н Бекирски, са били претърпени в момента на неговия опит за бягство на 30 август 1996 г.

166. Правителството отново се позовава на доклада на прокурора, който на 4 септември 1996 г. е посетил ареста, и твърди, че доколкото г-н Бекирски не се е оплакал относно физическото си състояние или друго твърдяно малтретиране след 30 август 1996 г., то не може валидно да се претендира, че е имало такова малтретиране.

167. Жалбоподателите подчертават, че правителството не е предоставило на Съда копие от следственото дело, което те считат за пряк опит за възпрепятстване на усилията на Съда за установяване на фактите по делото и истината около събитията, довели до смъртта на г-н Бекирски. Освен това те считат, че това е създало презумпция в тяхна полза, тъй като правителството, като не е предоставило въпросното следствено дело, не е успяло ефективно да опровергава фактите и доказателствата, свидетелстващи в полза на твърдяните нарушения. Във всеки случай фактът, че въпросното следствено дело не е било предоставено, би трябвало да е достатъчен, за да се счита за доказано, че е налице процесуално нарушение на Член 2 и Член 3 от Конвенцията, тъй като той свидетелства, че властите не са успели да удостоверят пред Съда, че са провели ефективно разследване на твърденията за малтретиране и злоупотреби, довели до преждевременната смърт на г-н Бекирски.

168. По-нататък жалбоподателите отбелязват, че в продължение на много години те безуспешно са се опитвали да принудят властите да проведат ефективно разследване на обстоятелствата около смъртта на техния роднина, като това е трябвало да бъде извършено от хора, които са независими от тези, замесени в събитията. Освен това първият жалбоподател е бил пряк свидетел на писъците и стенанията на сина си в ареста и частично са му известни фактите, довели до смъртта му. За съжаление, опитите на жалбоподателите са довели само до това властите най-накрая да признаят, че някои „неидентифицирани лица” е възможно да са причинили „многобройни допълнителни наранявания” на г-н Бекирски след 30 август 1996 г. Въпреки това никога не е бил направен реален опит да бъдат идентифицирани тези

„неидентифицирани лица” или дежурните през съответния период служители, въпреки че те в крайна сметка носят пълна отговорност за благосъстоянието на задържаните лица, които са под тяхно наблюдение, включително г-н Бекирски.

169. Отделно от това жалбоподателите отбелязват, че те са били лишени от възможността да участват в наказателното производство относно смъртта на г-н Бекирски и ефективно да оспорят решенията за прекратяването му. Те считат, че това е нарушение на правото им да защитят правото си да получат ефективно и изчерпателно разследване на смъртта на техния роднина.

170. В заключение, жалбоподателите посочват, че като не са провели ефективно разследване, способно да установи и накаже отговорните за смъртта на г-н Бекирски лица, властите са нарушили върховенството на закона и не са препятствали появата на одобрение или търпимост спрямо незаконни действия (виж *Маккер срещу Обединеното кралство*, № 28883/95 година, параграф 114, ЕСПЧ 2001-III). Затова жалбоподателите считат, че без съмнение е налице процедурно нарушение на Член 2 и Член 3 от Конвенцията, а също и на Член 13 във връзка с посочените членове.

2. Общи принципи

23. Относимите принципи са резюмирани в съдебното решение по делото *Ангелова срещу България* (№ 38361/97 г., параграфи 136-40, ЕСПЧ 2002-IV).

3. Преценката на Съда

172. Съдът отбелязва в самото начало, че разследването е започнало своевременно и изглежда, че при стартирането му властите са работили по него, предвид предприетите редица следствени действия, като например аутопсията, назначаването на няколко медицински експертизи и разпита на множество свидетели. Въпреки това, с изключение на посочените действия, Съдът не е в състояние да установи какви други следствени действия са били извършени и какви доказателства са били събрани и анализирани, защото правителството не му е предоставило копие от пълното досие от разследването на смъртта на г-н Бекирски и не е дало никакво обяснение за това, от което са направени заключения по отношение на основателността на твърденията на жалбоподателите (виж параграфи 111-12 и 115 по-горе). Тази липса на съдействие от страна на държавата-ответник в предоставянето на доказателства, които са от съществено значение за правилната оценка на настоящите оплаквания, е достатъчна за Съда, за да достигне до заключението, че властите не са успели да докажат, че са спазили задължението си по Член 2 от Конвенцията за провеждане

на ефективно и безпристрастно разследване на смъртта на г-н Бекирски.

173. Освен това, дори и въз основа на непълната информация, с която разполага, Съдът е установил редица несъвършенства в разследването. По-специално, разследването е възложено на Районна следствена служба – Пловдив, която е органът, отговарящ за ареста, в който г-н Бекирски е бил задържан и където са се случили събитията от 30 август 1996 г. Съответно, безпристрастността на разследващите служители може основателно да се постави под въпрос. На второ място, Съдът отбелязва, че разследващите органи не са отдали никакво значение на многобройните свидетелски показания на задържаните лица и на практика са ги отхвърлили като ненадеждни и необосновани, въпреки че те потвърждават медицинските доказателства.

174. С оглед на горепосочените съображения и особено липсата на съдействие от страна на държавата-ответник в предоставянето на копие от пълното досие от разследването на смъртта на г-н Бекирски, Съдът намира за достатъчно доказано, че на разследването му липсва необходимата обективност и задълбоченост – факт, който значително намалява вероятността за установяване на причината или причините за смъртта на г-н Бекирски и самоличността на отговорните лица.

175. В допълнение на това, жалбоподателите твърдят също, че пропуските на разследването по тяхното дело са резултат от принципната липса на независимост, безпристрастност и отговорност пред обществото от страна на властите, които извършват разследване на случаи на полицейско насилие. Предвид тези конкретни обстоятелства, след като вече е установил, че разследването на смъртта на г-н Бекирски не е било достатъчно обективно и всестранно, Съдът не е необходимо да се произнася по допълнителните аспекти на жалбата.

176. С оглед на гореизложеното, Съдът намира, че е налице нарушение на задължението на държавата-ответник по Член 2 от Конвенцията да проведе ефективно и безпристрастно разследване на смъртта на г-н Бекирски.

177. Съдът не намира за необходимо да се произнася отделно по Член 3 от Конвенцията по отношение на недостатъците на разследването (виж *Махмут Кая срещу Турция (Mahmut Kaya v. Turkey)*, № 22535/93 г., параграф 120, ЕСПЧ 2000-III).

II. ПО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

178. Позовавайки се на Член 6 и Член 13 от Конвенцията, жалбоподателите се оплакват, че българското законодателство не им

предоставя ефикасно правно средство за защита срещу бездействието на разследващите органи и неспособността на властите да установят и накажат извършителите. Жалбоподателите се оплакват също, че това ги възпрепятства да упражнят правото си по гражданскоправен ред да търсят обезщетение за смъртта в ареста на техния роднина, тъй като това е възможно едва след като бъдат налице резултатите и констатациите от наказателното производство.

Съдът намира, че оплакването на жалбоподателите, че им е отказан достъп до съд по отношение на тъжбата и иска им за обезщетение за вреди, което обикновено би се разглеждало във връзка с Член 6 от Конвенцията, по конкретното дело е неразривно свързано с по-общото им оплакване относно начина, по който разследващите органи са се отнесли към смъртта на техния роднина. Затова Съдът счита, че е целесъобразно да разгледа жалбата във връзка с по-общото задължение по Член 13 от Конвенцията за осигуряване на ефикасно правно средство за защита по отношение на нарушения на Конвенцията, включително и на Член 2, и Член 3.

Член 13 от Конвенцията гласи:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

179. Правителството твърди само, че жалбоподателите не са завели иск за вреди по ЗОДОВ – въпрос, който вече беше разгледан в контекста на допустимостта на настоящата жалба (виж параграф 102-106 по-горе).

180. Съдът намира, че това оплакване е свързано с разгледаните по-горе и също трябва да бъде обявено за допустимо. Въпреки това, като се вземат предвид причините, поради които той е констатирал нарушение на процесуалните задължения на държавата по Член 2 (виж параграф 172-76 по-горе), Съдът счита, че не е необходимо да се разглежда дали е налице също и нарушение на Член 13, във връзка с Член 2 или Член 3 (виж, наред с други, *Начова и други срещу България* [ГО], № 43577/98 г. и 43579/98 г., параграф 123, ЕСПЧ 2005-VII и *Макаратзис (Makaratzis)*, цитирано по-горе, параграф 86).

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

24. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.”

А. Обезщетение

182. Жалбоподателите съвместно предявяват иск в размер на 160 000 евро (EUR) по отношение на смъртта на г-н Бекирски и произтичащите нарушения на Конвенцията. Сумата включва 10 000 за имуществени вреди за първия и втория жалбоподател и 150 000 евро за неимуществени вреди.

183. По отношение на имуществените вреди, първият и вторият жалбоподател претендират съответно по 5 000 евро за загубен приход в резултат от смъртта на сина им. Те не представят писмени доказателства, но твърдят, че ако г-н Бекирски е бил жив, дори да е бил признат за виновен и осъден на лишаване от свобода, той вече е щял да бъде освободен досега, щял е да ги подкрепя финансово и да продължи да го прави. Те също така отбелязват, че Съдът не е изисквал писмени доказателства по подобни дела (виж *Начова и други*, цитирано по-горе, параграфи 170-72) и го молят да присъди претендираните суми в пълен размер.

184. Жалбоподателите претендират също и неимуществени вреди в размер на 150 000 евро – по 60 000 евро за първия и втория жалбоподател и 30 000 евро за третия жалбоподател – по отношение на неимуществени вреди, произтичащи от причинените болки и страдания от смъртта на техния роднина и от липсата на ефективно разследване на смъртта му.

185. Правителството не взема отношение по въпроса.

186. По отношение на имуществените вреди Съдът отбелязва, че правителството не е оспорило твърдението на първия и втория жалбоподател, че те са претърпели имуществени вреди, изразяващи се във факта, че ако г-н Бекирски е бил още жив е щял да ги подкрепя финансово. Съдът не вижда причина да достигне до различно заключение.

187. Що се отнася до сумата, Съдът отбелязва позицията си по делото *Начова и други* (пак там). Като взе предвид становищата на страните, всички относими фактори (включително възрастта на жертвата и жалбоподателите) и обезщетенията, присъждани по подобни дела, Съдът намира за подходящо да присъди обезщетение в размер общо на 5 000 евро за първия и втория жалбоподател по отношение на загубен приход в резултат от смъртта на г-н Бекирски.

188. Съдът счита, че жалбоподателите несъмнено са претърпели също и неимуществени вреди, вследствие на констатираните сериозни нарушения. Вземайки предвид конкретните обстоятелства, както и близката връзка между жалбоподателите и г-н Бекирски, Съдът присъжда по справедливост 75 000 евро общо за жалбоподателите (виж *Начова и други*, цитирано по-горе, параграфи 171-72 и *Ангелова и Илиев срещу България*, № 55523/00 г., параграф 130, ЕСПЧ 2007-IX).

Б. Разходи и разноски

189. Жалбоподателите претендират сумата от 11 600 евро за разходи и разноски, направени пред Съда. Претендираната сума включва, а) адвокатски хонорар в размер на 10 000 евро за неуточнен брой часове правна работа при часова ставка от 80 евро за запознаване с досието от предварителното производство, консултации с независими експерти и изготвяне на жалбата и становището; б) 1 409,78 български лева (720 евро) за превод на 114 страници съдебномедицински експертизи; в) 770,73 лв. (394 евро) за превода на становищата на жалбоподателите; г) неуточнена сума за медицинската експертиза, поръчана от страните, и д) пощенски разходи и разходи за офис консумативи. В подкрепа на твърдението си жалбоподателите са представили договор за правна помощ между първия жалбоподател и адвоката им и разписки за плащане на разходите по букви (б) и (в) по-горе. Жалбоподателите са поискали всяко присъдено обезщетение за разходи и разноски да бъде платено директно на техния адвокат.

25. Правителството не взема отношение по въпроса.

191. Според съдебната практика на Съда жалбоподателите имат право на възстановяване на суми за разходи и разноски, само доколкото е доказано, че те са били действително направени и необходими, и са в разумен размер. По настоящото дело, като взе предвид информацията, с която разполага и горепосочените критерии, Съдът отхвърля иска за разходи и разноски по параграф 189 по-горе, букви (г) и (д) поради липса на доказателства, че те са направени, но счита за разумно да присъди сумата от 11 100 евро за покриване на останалата част от претендираните разходи и разноски. Тази сума следва да бъде преведена по банковата сметка на процесуалния представител на жалбоподателите г-жа Й. Вандова.

В. Лихва за забава

192. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че е налице неспазване на задължението по Член 38 от Конвенцията, и че не възниква отделен въпрос за разглеждане по Член 34 от Конвенцията;

3. *Постановява*, че не е налице материалноправно нарушение на Член 3 от Конвенцията по отношение на силата, използвана за залавяне на г-н Бекирски на 30 август 1996 година;
4. *Постановява*, че е налице материалноправно нарушение на Член 3 от Конвенцията по отношение на изтезанията, на които е бил подложен г-н Бекирски между 30 август и 6 септември 1996 година;
5. *Постановява*, че е налице материалноправно нарушение на Член 3 от Конвенцията по отношение на неадекватните медицински грижи, предоставени на г-н Бекирски между 30 август и 6 септември 1996 година;
6. *Постановява*, че е налице също материалноправно нарушение и на Член 2 от Конвенцията в резултат на горепосочените нарушения, които съществено са допринесли за смъртта на г-н Бекирски на 8 септември 1996 година;
7. *Постановява*, че е налице процесуално нарушение на Член 2 от Конвенцията по отношение на проведеното неефективно разследване на смъртта на г-н Бекирски;
8. *Постановява*, че не е необходимо да се разглежда отделно оплакването по Член 13 от Конвенцията;
9. *Постановява*
 - а) ответната държава да заплати на жалбоподателите в срок от три месеца от датата на влизане в сила на съдебното решение в съответствие с Член 44, алинея 2 от Конвенцията, следните суми в легова равностойност към датата на плащането:
 - (i) EUR 5 000 (пет хиляди евро) общо за първия и втория жалбоподател за имуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателите върху тази сума;
 - (ii) EUR 75 000 (седемдесет и пет хиляди евро) общо за жалбоподателите за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателите върху тази сума;
 - (iii) EUR 11 100 (единадесет хиляди и сто евро) за разходи и разноси, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателите върху тази сума, които да бъдат преведени по банковата сметка на процесуалния представител на жалбоподателите г-жа Й. Вандова;

б) След изтичане на горесцитирания тримесечен срок до извършване на плащането ще бъде дължима обикновена лихва върху горните суми в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;

10. *Отхвърля* останалата част от претенциите на жалбоподателите за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 2 септември 2010 г., в съответствие с член 77, алинея 2 и 3 от Правилника на Съда.

Стивън Филипс
Заместник-секретар на Отделението

Пеер Лоренцен
Председател